

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Michaela Severinová

Náhrada nemajetkové újmy způsobená nepřiměřenou délkou
civilního soudního řízení

Diplomová práce

Olomouc 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Náhrada nemajetkové újmy způsobená nepřiměřenou délkou civilního soudního řízení vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje. Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 109 718 znaků včetně mezer.

V Praze dne 13. dubna 2023

Michaela Severinová

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. Kláře Hamulákové, Ph.D., za přívětivý přístup při vedení diplomové práce, množství věnovaného času a cenné rady, které mi byly nápomocné při jejím zpracování. Děkuji i všem, kteří mě během studia podporovali.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení	9
1.1. Nesprávný úřední postup	9
1.2. Nemajetková újma	10
1.3. Příčinná souvislost	11
2. Nepřiměřená délka civilního soudního řízení	13
2.1. Celková délka řízení	14
2.2. Složitost řízení a chování žadatele	17
2.3. Postup soudu	19
2.4. Význam předmětu řízení	20
3. Předběžné uplatnění nároku	22
3.1. Kdo může nárok uplatnit	22
3.2. Neformální projednání u příslušného úřadu	24
3.3. Lhůta k podání žádosti a promlčení	26
3.4. Výjimka z předběžného uplatnění nároku	28
4. Formy odškodnění nemajetkové újmy	30
4.1. Konstatování porušení práva a omluva	34
4.2. Peněžité zadostiučinění	35
4.2.1. Modifikace peněžitého zadostiučinění	37
4.3. Právnícké osoby	44
5. Odškodňování v praxi	46
5.1. Statistická data z Ministerstva spravedlnosti	46
5.2. Kontrolní závěr z kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu	48
Závěr	50
Seznam literatury	53

Monografie	53
Právní předpisy	53
Judikatura	54
Ostatní	58
Shrnutí	60
Klíčová slova	60
Abstract	60
Key words.....	60

Seznam použitých zkratk

ESLP – Evropský soud pro lidská práva

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OdpŠk – zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva – Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod publikovaná pod č. 209/1992 Sb., ve znění Protokolu č. 11, publikovaném pod č. 243/1998 Sb.

ZŘS – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Téma, kterému se v diplomové práci věnuji, je náhrada nemajetkové újmy způsobená nepřiměřenou délkou civilního soudního řízení. Jak vyplývá z Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a z Listiny základních práv a svobod, každý má právo na to, aby bylo soudní řízení rychlé a bez zbytečných průtahů.

Bohužel není výjimkou, že některá soudní řízení trvají několik let, což se samozřejmě promítne i do důvěry v justici jako celek. Obdobně se vyjádřil i Ústavní soud v nálezu ze dne 29. ledna 2019 pod sp. zn. IV. ÚS 3892/18 „přijde-li spravedlnost pozdě, je to totéž, jako by byla odmítnuta. Čím je tento časový horizont delší, tím více se rozostřují kontury spravedlnosti jak v očích přímých účastníků řízení, tak i v obecném vnímání veřejností; celkově se tak oslabuje kredibilita státní moci a specificky moci soudní“.

Kromě výše uvedeného je dlouhé soudní řízení i finančně nákladné a nechává účastníky dlouhou dobu v nejistotě ohledně jeho výsledku. S ohledem na tyto skutečnosti je nezbytné se tímto tématem zabývat, neboť proces náhrady nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou civilního soudního řízení s sebou přináší otázky, které nejsou jednoznačně řešeny zákonem OdpŠk. Cílem diplomové práce je seznámit čtenáře s odškodněním této nejistoty, zejména s posouzením přiměřenosti, respektive nepřiměřenosti délky řízení, jenž je toho příčinou, dále s uplatněním nároku u příslušného úřadu a s tím souvisejícími otázkami. Stěžejní problematikou a zaměřením této práce je způsob stanovení přiměřeného zadostiučinění.

V diplomové práci pracuji především s judikaturou Nejvyššího soudu, která je k výkladu zákona OdpŠk nezbytná. Pracuji s tímto zákonem a komentáři k němu. V menší míře čerpám také z judikatury Evropského soudu pro lidská práva či Ústavního soudu, dalších zákonů, monografií a ze statistických dat Ministerstva spravedlnosti a z dat kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu. Časové a obsahové vymezení textu se vztahuje k právní úpravě účinné ke dni 31. března 2023. Stanovenou problematiku řeším územně v rámci České republiky.

Diplomová práce je strukturována do pěti kapitol včetně podkapitol a pro zpracování práce používám převážně metodu analýzy či metodu popisu empirických dat. První kapitola je úvodní, kde jsou rozebrány předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení. Je uveden vztah mezi nesprávným úředním postupem a nepřiměřenou délkou řízení. Dále je vymezena nemajetková újma a příčinná souvislost. Kvůli rozsahu práce a hlavnímu zaměření se předpokladům věnuji pouze okrajově pro uvedení do tématu.

Ve druhé kapitole se zabývám tím, co je nepřiměřená délka řízení, a dále také tím, jaký je rozdíl mezi nepřiměřenou délkou a průtahem. Rozebírám jednotlivá kritéria, která mají vliv na posouzení přiměřenosti či nepřiměřenosti délky. Ve třetí kapitole rozebírám, kdo může nárok na odškodnění uplatnit, nutnost předběžného uplatnění u příslušného orgánu a případné výjimky z něj. Dále uvádím, jaká je lhůta pro uplatnění nároku a s tím související problematika promlčení.

Čtvrtá kapitola je nejobsáhlejší z celé práce. Věnuji se v ní formám odškodnění nepřiměřené délky civilního soudního řízení a rozebírám výpočet peněžitého zadostiučinění. V páté empirické kapitole uvádím statistická data z Ministerstva spravedlnosti a závěry z kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu, která probíhala na Ministerstvu spravedlnosti od listopadu 2021 do května 2022.

S ohledem na doporučený rozsah diplomové práce není možné se věnovat všem oblastem problematiky, zabývám se tedy pouze otázkou náhrady nemajetkové újmy. Návrhem na další výzkum zůstává otázka náhrady majetkové škody. Vše uvedené se týká pouze civilního soudního řízení, kdy se zaměřuji zásadně na nalézací řízení. Nejsou tedy zohledňována specifika exekučního řízení nebo insolvenčního řízení, není-li uvedeno výslovně jinak.

Pro diplomovou práci jsem si stanovila tyto výzkumné otázky:

- 1) Je nějakým způsobem stanovena nepřiměřená délka řízení?
- 2) Kdo může uplatňovat nárok na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky soudního řízení?
- 3) Kde a jak probíhá předběžné uplatnění nároku, které je podmínkou pro případné uplatnění nároku u soudu?
- 4) Jaké jsou formy pro odškodnění nemajetkové újmy? Jaké aspekty mají na formu odškodnění vliv?

Na výzkumné otázky jsem stanovila tyto hypotézy.

- 1) Délka není stanovena konkrétním způsobem.
- 2) Nárok může uplatnit kdokoliv.
- 3) Předběžné uplatnění nároku probíhá u Ministerstva spravedlnosti v zákonem stanovené lhůtě.
- 4) Mezi formy odškodnění nemajetkové újmy patří omluva, konstatování porušení práva a peněžité odškodnění.

1. Předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení

K tomu, aby stát odpovídal za nepřiměřenou délku soudního řízení, je potřeba kumulativně naplnit tři předpoklady. Prvním předpokladem je, aby došlo k nepřiměřeně dlouhému řízení, druhým předpokladem je, aby vznikla škoda, respektive nemajetková újma. Posledním předpokladem je příčinná souvislost mezi nepřiměřenou délkou řízení a vznikem škody.¹ Odpovědnost státu za nepřiměřenou délku soudního řízení je odpovědností objektivní, kdy se stát odpovědnosti nemůže zprostit (§2 OdpŠk). Podle nálezu Ústavního soudu neodpovídá Česká republika za délku řízení, které probíhalo před Evropským soudem pro lidská práva.²

1.1. Nesprávný úřední postup

Podle zákona „stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě“ (§13 odst. 1 OdpŠk). Bičák uvádí, že „jde o jakousi dílčí definici založenou na demonstrativním výčtu obsahujícím dva příbuzné příklady nesprávného úředního postupu, které samozřejmě nepokrývají celou škálu případů zařaditelných pod uvedený pojem“.³ Nepřiměřená délka řízení jako příklad nesprávného úředního postupu je dovozována ze skutkové podstaty porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě.⁴

Právo na projednání věci v přiměřené lhůtě vychází z článku 6 Úmluvy, kde je řazeno pod právo na spravedlivý proces. V článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod je

¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 28 Cdo 4231/2010.

² Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2021, sp. zn. I. ÚS 1154/20, bod 30. Nicméně soudy v České republice čerpají z judikatury ESLP, která se týká této problematiky, v rámci rozhodování o odškodnění za nemajetkovou újmu z titulu nepřiměřené délky řízení.

³ BIČÁK, Vít. In: VOJTEK, Petr, BIČÁK, Vít. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 147.

⁴ IŠTVÁNEK, František. In: IŠTVÁNEK, František a kol. Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Komentář. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2020, s. 133.

zakotveno právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, přičemž Mates a Severa poukazují na skutečnost, že právo zakotvené v Úmluvě je rozsahem širší než právo na projednání věci bez zbytečných průtahů.⁵ Nezbytnost rychlé ochrany práv se nachází i v § 6 OSŘ.

1.2. Nemajetková újma

Podle Ištvánka „nemajetková újma sama je subjektivní kategorií obtížně definovatelnou, objektivně komplikovaně vyjádřitelnou a o to složitěji prokazatelnou“.⁶ Podle Bičáka „z § 2956 ObčZ lze dovodit, že nemajetková újma má jak objektivní stránku spočívající v porušení objektivního práva poškozeného, tak subjektivní stránku spočívající ve způsobených duševních útrapách“.⁷ Nejvyšší soud v jednom svém rozsudku uvádí, že „o nemajetkové újmě lze hovořit, pokud nastala újma spočívá v narušení osobního zájmu poškozeného, který nemá hodnotu měřitelnou v penězích, a proto nevede ani k žádnému snížení jeho majetku“. Dále Nejvyšší soud sděluje, že „ze samotné podstaty nemajetkové újmy plyne, že spočívá v oprávněně úkorném pocitu poškozeného, do jehož práv bylo zasazeno (např. v duševních útrapách). Pokud by poškozený žádný úkorný pocit neprožíval, nelze o nemajetkové újmě na jeho straně uvažovat“.⁸

Pouze pro odlišení nemajetkové újmy od majetkové škody bych uvedla její vymezení, kdy Bezouška v komentáři píše, že „pokud jde o škodu, lze se v základu podržet dosavadní judikatury a vymezit ji jako újmu, která se projevuje v majetkové sféře poškozeného, je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi, a je tedy napravitelná poskytnutím majetkového plnění, ať již ve formě naturální restituce, nebo v penězích (srov. Rc 55/71, s. 151).⁹ Podle zákona je možné žádat o odškodnění nemajetkové újmy, aniž by žadateli vznikla škoda.¹⁰ Pokud zákon OdpŠk hovoří o škodě, myslí se tím i nemajetková újma. V opačném případě zákon výslovně odlišuje majetkovou škodu a nemajetkovou újmu.¹¹

⁵ MATES, Pavel, SEVERA, Jakub. In: MATES, Pavel, SEVERA, Jakub. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. Praha: Leges, 2014, s. 65.

⁶ IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 289.

⁷ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 289.

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2016, sp. zn. 30 Cdo 520/2014.

⁹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání*. [online databáze]. Praha: C. H. Beck, 2014. [cit. 19. března 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.

¹⁰ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 288.

¹¹ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 27.

Nemajetková újma, která vzniká v důsledku nepřiměřené délky řízení, se „projevuje stavem nejistoty účastníka o výsledku řízení, v němž se po dobu jeho délky ocitá“.¹² Vznik nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení se presumuje.¹³ ESLP ve věci Apicella proti Itálii je toho názoru, že pro vznik nemajetkové újmy v důsledku nepřiměřené délky řízení „výchozíkem může být pevná, byť vyvratitelná domněnka, že nepřiměřená délka řízení způsobuje morální újmu“.¹⁴ Nicméně dle Nejvyššího soudu výše uvedené neznámá, že žadatel nemusí vznik nemajetkové újmy tvrdit.¹⁵

K vyvrácení vzniku nemajetkové újmy by zásadně mělo docházet u řízení, o kterém účastník nevěděl a o které neprojevil zájem, případně i u řízení, které bylo zahájeno v důsledku nepoctivého jednání účastníka řízení, kdy účastník byl v nejistotě, zda ve výsledku bude jeho nepoctivý úmysl prokázán.¹⁶ Oproti tomu neuvědomuje-li si účastník nízkého věku průběh řízení, vzniká mu přesto nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobenou nepřiměřenou délkou tohoto řízení.¹⁷

1.3. Příčinná souvislost

Třetí podmínkou pro vznik odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení je příčinná souvislost mezi nepřiměřenou délkou řízení a nemajetkovou újmu, která vznikla v důsledku této délky. Podle Severy a Matese příslušný orgán pouze konstatuje, zda příčinná souvislost existuje, jde o „okolnost skutkovou, nikoliv právní“.¹⁸

Nejprve je nutné zjistit příčinnou souvislost na základě faktické (přírodní) kauzality, kdy se vychází z tzv. teorie podmínky (*conditio sine qua non*). Zkoumá se, zda je v tomto případě nepřiměřená délka řízení podmínkou vzniku nemajetkové újmy. Odmyslí-li se nepřiměřená délka řízení a v důsledku toho by zanikla i nemajetková újma, není tato

¹² IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 289.

¹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 30 Cdo 958/2009.

¹⁴ Evropský soud pro lidská práva: Rozsudek ze dne 29. března 2006, Apicella proti Itálii, stížnost č. 64890/01, § 93.

¹⁵ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.).

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2016, sp. zn. 30 Cdo 4387/2015.

¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 3466/2015.

¹⁸ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 123.

předpokládaná příčina příčinou nemajetkové újmy. Na základě této teorie dochází ke zjištění faktické příčiny.¹⁹

Teorie podmínky, kdy „příčinou je každý jev, bez kterého by jiný jev nenastal buď vůbec, nebo způsobem, jímž nastal“²⁰, je potřeba v některých případech doplnit zásadou umělé izolace jevů a gradací příčinné souvislosti. Zásada umělé izolace jevů zkoumá, „která příčina a z ní plynoucí následek jsou důležité z hlediska naplnění skutkové podstaty“.²¹ V rámci gradace příčinné souvislosti se zkoumá, „která z příčin a podmínek měla či naopak neměla vliv na konkrétní výsledek“.²²

Druhým krokem je tedy zjištění právní kauzality, právní příčiny, kdy se vychází z teorie adekvátní příčinné souvislosti a teorie ochranného účelu normy. Teorie adekvátní příčinné souvislosti slouží k omezení náhrady škody, kterou škůdce jako důsledek mohl předvídat. Naproti tomu teorie ochranného účelu normy „napomáhá zjištění právně relevantní příčinné souvislosti v situaci, kdy škoda vznikla právě porušením ochranného účelu normy“. Pokud nelze zjistit ochranný účel normy, je třeba vycházet z teorie adekvátní příčinné souvislosti.²³

V případech posuzování příčinné souvislosti při řešení odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení zásadně nedochází k problémům, jelikož jedinou a bezprostřední příčinou je skutečnost, zda vznikla nemajetková újma. Nicméně mohou nastat složitější případy, kdy je potřeba posuzovat věc komplexně.²⁴

¹⁹ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 74-75.

²⁰ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 124.

²¹ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 124.

²² Tamtéž, s. 124.

²³ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 76-77.

²⁴ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 130.

2. Nepřiměřená délka civilního soudního řízení

Co lze považovat za přiměřenou délku civilního soudního řízení a co je již nepřiměřená délka, je nutné stanovit vždy na základě individuálního posouzení každého řízení. Neexistuje konkrétní délka, která by se dala považovat za přiměřenou, a naopak. V § 31a odst. 3 OdpŠk jsou uvedena kritéria, která mimo modifikování výše peněžitého zadostiučinění pomáhají určit i to, zda je délka přiměřená či nepřiměřená. Přihlíží se k celkové délce řízení, složitosti řízení, chování žadatele, postupu orgánu veřejné moci a významu předmětu řízení pro žadatele. Jde o demonstrativní výčet.²⁵

Oproti nepřiměřené délce řízení je nutné rozlišovat průtah. Průtah lze definovat tak, že jde o období „kdy soud (či jiný státní orgán) nekoná v zákonem stanovené či přiměřené době. Což sice zpravidla vede k nepřiměřené délce řízení, avšak k porušení práva na projednání věci v přiměřené době může dojít i tehdy, kdy k průtahům nedojde, a naopak, i když k průtahům došlo, nemusí to vždy znamenat porušení práva na přiměřenou délku řízení, jestliže řízení jako celek odpovídá době, v níž je zpravidla možné skončení obdobného řízení očekávat“.²⁶ Podle Severy a Matese je průtahem v užším smyslu „delší dobu trvající, objektivně ničím relevantním neodůvodněný úsek nečinnosti rozhodujícího orgánu“.²⁷ Dále uvádějí, že nejenom průtahy jsou příčinou toho, že délka řízení bude hodnocena jako nepřiměřená. Soud může jednat bez průtahů, nicméně bude postupovat nekoncentrovaně, kdy v řízení nebude směřovat k jeho skončení, a tudíž může dojít k tomu, že i přes absenci průtahů bude délka řízení nepřiměřená.²⁸

Nejvyšší soud ve svém nedávném rozsudku dovodil, že za průtah je potřeba považovat dobu, kdy soud vyčkával na zapůjčení spisu, a to z důvodu neposkytnutí součinnosti dotazovaného orgánu. V předmětném řízení soud vyžadoval spis po dobu více jak dvou let.²⁹ S názory v uvedeném rozsudku souhlasím, jelikož si myslím, že by stát měl odpovídat za takovéto prodlevy, které jsou způsobeny nedostatečnou součinností. Myslím si, že by soud měl spis zapůjčit i na krátkou dobu, případně zaslat kopie rozhodnutí či celého spisu. Soud, který spis požaduje, by ale neměl být pasivní a měl by intenzivně spis dožadovat.

²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2009, sp. zn. 25 Cdo 2991/2009, C 7828.

²⁶ BIČÁK, Vít. In: VOJTEK, Petr, BIČÁK, Vít. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 315. Obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 1613/2019.

²⁷ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 66.

²⁸ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 67. Obdobně IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 300.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2021, sp. zn. 30 Cdo 267/2021.

Podle Simona je možné jako průtah označit nedůvodnou nečinnost soudu prvního a druhého stupně, která trvá déle než měsíc. U dovolacího soudu a ústavního soudu nelze považovat za průtah období do jednoho roku od předložení věci, a to z důvodu povahy těchto soudů.³⁰ Nesouhlasím s výše uvedeným názorem, protože pokud by se jako průtah bralo období jednoměsíční nečinnosti, tak pak by se pravděpodobně muselo odškodňovat jako nepřiměřeně dlouhé řízení každé soudní řízení, pokud by v řízení byly ve větším množství takovéto průtahy.

Z výše uvedeného je zřejmé, že jde o velice individuální posouzení. Z judikatury lze vyzorovat určitá objektivní kritéria, jak délku řízení posuzovat. Nicméně v některých případech, kdy délka řízení bude hraniční, bude záležet na konkrétním referentovi Ministerstva spravedlnosti či soudci, který řízení posuzuje po podání žaloby, zda vzhledem k okolnostem posuzovaného řízení bude délku hodnotit jako přiměřenou nebo již nepřiměřenou. Dle Ištvánka by však kritéria v případě posuzování přiměřenosti či nepřiměřenosti měla být hodnocena objektivně. Nemělo by se tedy stát, že v rámci jednoho řízení bude délka řízení pro žadatele 1 hodnocena jako přiměřená a pro žadatele 2 jako nepřiměřená.³¹

2.1. Celková délka řízení

Pro posouzení celkové délky řízení je nejprve potřeba určit, k jakému dni bylo řízení zahájeno. V případě civilního soudního řízení je počátečním dnem den doručení žaloby soudu, pokud se řízení zahajuje na návrh. Je-li řízení zahájeno z moci úřední, je tímto dnem, který se pro účely odškodnění považuje jako začátek řízení, den, kdy bylo účastníkovi řízení doručeno rozhodnutí o zahájení řízení. Tímto způsobem to určil Nejvyšší soud ve Sjednocujícím stanovisku.³² Nicméně pro to nevidím důvod, když v § 13 odst. 2 ZŘS je stanoveno, že o zahájení řízení bez návrhu vydá soud usnesení, které doručí účastníkům do vlastních rukou, nestanoví-li zákon jinak. Řízení je zahájeno dnem, kdy takové usnesení bylo vydáno. Myslím si, že by se v těchto případech měla délka řízení počítat ode dne, kdy bylo usnesení vydáno.

Není-li žadatel účastníkem řízení od tohoto počátku řízení, i přesto je nutné celkovou délku počítat od zahájení řízení.³³ V případě řízení, které se zahajuje na návrh, to bude tedy od doručení žaloby soudu. Jde-li o řízení zahájené z moci úřední, kdy by se měl jako počátek

³⁰ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 286.

³¹ IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 300.

³² Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.).

³³ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 330.

řízení brát den doručení usnesení účastníkovi, v případě většího počtu účastníků nevím, který den by tedy měl být za tento den považován. Podle mého názoru by se jako počáteční den měl brát den, kdy bylo usnesení vydáno, nicméně pak by docházelo k rozdílnému přístupu v počítání celkové délky.

Délka ve vztahu ke konkrétnímu žadateli se promítne do výše případné kompenzace, kdy se za počátek řízení bude považovat den, kdy žadatel do řízení jako účastník vstoupil.³⁴ Může se tedy stát, že celková délka řízení bude 12 let, ale žadatel bude odškodněn za dobu 10 let, protože do řízení vstoupil 2 roky po podání žaloby. V případě procesního nástupnictví dle § 107a OSŘ se jako počátek řízení pro výpočet odškodnění bere den, kdy nabylo právní moci usnesení o procesním nástupnictví dle uvedeného paragrafu.³⁵ Obdobně by se mělo postupovat, zemře-li původní účastník a do řízení vstoupí jeho procesní nástupci.³⁶

Jde-li o žadatele, který vystupoval v procesním postavení žalovaného, počátek řízení pro tohoto žadatele by měl být den, kdy mu byla doručena žaloba.³⁷ Nemajetková újma kompenzuje žadateli nejistotu ohledně výsledku řízení, proto pokud žadatel určitou dobu o řízení nevěděl, nikoliv vinou soudu, tato doba by se neměla do celkové délky řízení promítnout.³⁸ Sdělil-li by žalobce žalovanému, že je proti němu vedeno řízení, domnívám se, že by bylo správné, aby počátek řízení pro žalovaného byl tedy den, kdy se o řízení dozvěděl. Nicméně předpokládám, že v některých případech by prokazování této skutečnosti mohlo být obtížné.

Za konec řízení se zásadně považuje den, kdy nabylo právní moci poslední rozhodnutí vydané ve věci. Není tím avšak myšleno pravomocné skončení věci.³⁹ Je třeba do celkové délky započítat i poslední rozhodnutí v rámci řízení o odvolání, dovolání či ústavní stížnosti, a to i přesto, že pro žadatele mohlo dopadnout neúspěšně.⁴⁰ Může-li účastník podat odvolání proti opravnému usnesení, řízení je skočeno ve chvíli, kdy dojde k nabytí právní moci tohoto

³⁴ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 330.

³⁵ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 269. Pro původního účastníka by tento den byl považován za konec řízení, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2018, sp. zn. 30 Cdo 3175/2015.

³⁶ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 330. Obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2010, sp. zn. 30 Cdo 4815/2009.

³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2016, sp. zn. 30 Cdo 24/2016, bod 28.

³⁸ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 331.

³⁹ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 270.

⁴⁰ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 332.

usnesení.⁴¹ Pokud by došlo ke zpětvzetí odvolání, za konec řízení by bylo považováno toto zpětvzetí, jelikož by tímto okamžikem skončila nejistota ohledně výsledku řízení pro daného účastníka.⁴²

Podstatný je tedy okamžik nabytí právní moci skutečně posledního rozhodnutí v posuzovaném řízení.⁴³ Bičák uvádí že „tyto závěry o skončení řízení by ovšem neměly platit v případě, kdyby bylo podáno zjevně opožděné dovolání, ústavní stížnost pouze s cílem zvrátit marné uplynutí promlčecí lhůty“.⁴⁴ Přestože se pro posouzení přiměřenosti či nepřiměřenosti délky zásadně nepřihlíží k tomu, jak dané řízení pro žadatele dopadlo, domnívám se, že s ohledem na výše uvedené, pokud by došlo k odmítnutí dovolání podle § 241b OSŘ pro opožděnost nebo k odmítnutí ústavní stížnosti pro opožděnost podle § 43 odst. 1 písmeno b) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, k takovému „výsledku“ by přihlíženo být mělo. Domnívám se, že podá-li žadatel ke konci promlčecí lhůty dovolání či ústavní stížnost pouze, aby se mu nárok nepromlčel, a dojde dle výše uvedeného k odmítnutí, neměla by se do celkové délky počítat. Ministerstvo spravedlnosti by mohlo vznést námitku promlčení, pokud by se žadatel tímto umělým prodloužením délky řízení chtěl vyhnout promlčení jeho nároku.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu by v některých případech měl nastat konec řízení pro účastníka v okamžiku právní moci rozhodnutí, kterým objektivně skončila nejistota tohoto účastníka ohledně výsledku posuzovaného řízení, nikoliv tedy posledním pravomocným rozhodnutím v posuzovaném řízení. Podal-li účastník proti rozsudku opravný prostředek, ke kterému není aktivně legitimován, nebyl již v této nejistotě a promlčecí lhůta mu běží od právní moci prvostupňového rozsudku.⁴⁵ Myslím si, že by se v případě zjevně opožděného dovolání či ústavní stížnosti dalo argumentovat uvedeným rozsudkem Nejvyššího soudu, jelikož žadatel, který podá opožděné dovolání, také již nebude v nejistotě ohledně výsledku řízení.

Byla-li podána žaloba pro zmatečnost a byla-li zmatečnost potvrzena, bude se do posuzované délky počítat i doba od skončení řízení do podání žaloby pro zmatečnost.⁴⁶

⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. května 2011, sp. zn. 28 Cdo 4560/2009.

⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2011.

⁴³ Jiný závěr byl judikaturou dovozen v případě výkonu rozhodnutí o výchově nezletilého dítěte, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3320/2012, nebo v případě zániku procesního účastenství dle § 107a OSŘ, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2019, sp. zn. 30 Cdo 1724/2017.

⁴⁴ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 385.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2017, sp. zn. 30 Cdo 3968/2015.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 2303/2011.

V případě žaloby na obnovu řízení je situace jiná. Podle Nejvyššího soudu „právě z důvodu, že okolnosti, jež mohou být důvodem obnovy řízení, nemohou být přičítány k tíži rozhodujícího orgánu, resp. státu, činí tento mimořádný opravný prostředek natolik odlišným od jiných opravných prostředků, že jej nelze zahrnout do celkové délky řízení“.⁴⁷ V tomto případě by se do celkové doby započítalo pouze obnovené řízení, a to od právní moci usnesení, kterým byla povolena obnova řízení.⁴⁸

Dojde-li k přerušení řízení, do celkové délky se započítá i doba, po kterou bylo řízení přerušeno. Pokud bylo řízení přerušeno do doby pravomocného skončení jiného řízení, je potřeba posoudit, zda je toto řízení z hlediska délky přiměřené.⁴⁹ V případě, že by délka byla nepřiměřená, promítlo by se to i do posouzení přiměřenosti či nepřiměřenosti délky přerušeno řízení.⁵⁰ Nepřerušil-li soud řízení z důvodu § 109 odst. 2 písmeno c) OSŘ a pouze čeká, jaký bude výsledek probíhajícího řízení, dochází v nepřerušeno řízení ke zbytečným průtahům.⁵¹ Je-li žadatel účastníkem obou řízení, nemá docházet k duplicitě v rámci odškodnění.⁵² Pokud by tedy žádal odškodnění za obě řízení, kdy by například podal žádost o odškodnění za přerušeno řízení jako první, byl by odškodněn za celou délku přerušeno řízení. Následně by žadatel podal druhou žádost, právě za to vedlejší řízení. Zde by se do odškodnění nepočítala ta část řízení, po kterou bylo hlavní řízení přerušeno. Byla-li by délka vedlejšího řízení devět let, hlavní řízení by bylo přerušeno kvůli tomuto řízení na jeden rok, žadatel by byl odškodněn pouze za osm let, jelikož za ten 1 rok byl již odškodněn v rámci první žádosti.

2.2. Složitost řízení a chování žadatele

Řízení může být složité z důvodu procesní složitosti, skutkové či právní. Procesně složité může být řízení kvůli tomu, že účastníci podávají nesrozumitelná podání, což se částečně může překrývat s kritériem chování žadatele,⁵³ dále například kvůli přerušení řízení. Skutková složitost je například v řízeních se značným počtem účastníků či se značným počtem uplatněných nároků nebo v řízeních, ve kterých je potřeba provádět dokazování prostřednictvím

⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. 30 Cdo 2780/2015.

⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. února 2019, sp. zn. 30 Cdo 320/2018.

⁴⁹ Nicméně pouze v té části řízení, která je pro hlavní a vedlejší řízení společná, viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2018, sp. zn. 30 Cdo 2208/2016.

⁵⁰ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 334.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 30 Cdo 954/2014.

⁵² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2011, sp. zn. 30 Cdo 1021/2010.

⁵³ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 71.

opakovaného znaleckého zkoumání. Dále pokud je třeba využít institutu dožádání, případně spolupráce s orgány cizího státu.⁵⁴ Právní složitost může být způsobena řešením příslušnosti soudu nebo přijetím nového právního předpisu, kdy na počátku může docházet k nesjednocenému výkladu příslušných právních norem.⁵⁵

Pod kritérium složitosti je třeba řadit i počet instancí, na kterých bylo posuzované řízení projednáváno. Podle Nejvyššího soudu je nutné počet instancí a výše uvedené druhy složitosti posuzovat samostatně, což se následně projeví v případné modifikaci peněžitého zadostiučinění, kdy je možné snížit částku jak za počet instancí, tak za uvedenou složitost.⁵⁶ Nemělo by být podstatné, zda jde o přezkum procesní otázky či meritorní.⁵⁷

Dalším kritériem je chování žadatele. Činí-li žadatel nejasná podání, kdy je nutné, aby ho soud neustále vyzýval k doplnění, v délce řízení se to promítne. Obdobně pokud neustále namítá podjatost soudců nebo znalců či podává námítky. Na druhou stranu žadateli nemůže jít k tíži to, že využívá své procesní prostředky, to ovšem za případu, že nejde o obstrukční chování.⁵⁸ Myslím si, že například v případě podávání nejasných podání je třeba přihlížet k tomu, zda osoba má právnické vzdělání či nikoliv. Je-li nutné neustále vyzývat k opravě či doplnění, pak se domnívám, že by se tento fakt měl promítnout do formy poskytnutého zadostiučinění a takovýto žadatel by neměl těžit z nepřiměřené délky soudního řízení.

Podle Bičáka není obecnou povinností účastníka upomínat soud, pokud je nečinný, ani podávat návrhy na provedení úkonu podle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Nicméně v případě, že účastník si je vědom toho, že nečinnost nastala kvůli pochybení nebo kvůli nesprávné představě o významných skutečnostech a tato nečinnost bude mít dlouhodobý nebo trvalý charakter, mělo by jít následně k tíži žadatele to, že byl pasivní a soud na pochybení neupozornil.⁵⁹

Účastníci řízení mají právo využívat opravné prostředky, které jim zákon přiznává, kdy Simon uvádí že, podává-li účastník opravné prostředky, mělo by se to zohlednit v rámci kritéria složitosti řízení.⁶⁰ Domnívám se, že zde bude tenká hranice mezi tím, kdy účastník využívá svá procesní práva a kdy již půjde o obstrukční jednání, které by se mělo zohlednit právě v rámci

⁵⁴ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 336.

⁵⁵ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 336, 337.

⁵⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 2138/2009.

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2017, sp. zn. 30 Cdo 3175/2015.

⁵⁸ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 337, 338.

⁵⁹ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 340

⁶⁰ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 284.

kritéria chování žadatele. Pokud se účastník odvolává do většiny procesních rozhodnutí, například do usnesení o nepřiznání osvobození od soudních poplatků nebo do přiznání odměny znalci, myslím si, že by se to již mělo zohlednit v rámci tohoto kritéria. Otázka je, zda jako obstrukční chování lze posuzovat namítání podjatosti znalce, kdy v jednom případě bude znalec skutečně vyloučen.

2.3. Postup soudu

Kritérium postupu orgánu veřejné moci, v tomto případě civilního soudu, je kritériem, které na rozdíl od složitosti řízení a chování žadatele nesnižuje újmu žadatele. Pokud je soud přetížený či samotný soudce je zahlcený agendou⁶¹, nemůže to jít k újmě účastníka řízení. V případě, že by šlo o přechodné období, které netrvalo dlouho, šlo by o objektivní okolnost, za kterou by stát neodpovídal. Pod toto kritérium lze zařadit spory o místní či věcnou příslušnost, které trvají dlouho. V případě věcné nepřislušnosti se kritérium postupu soudu zohlední, pokud byl průtah způsoben nejednotným právním názorem soudů ohledně toho, který soud je věcně příslušný.⁶² Dále prováděl-li soud nadbytečné důkazy, případně pokud přerušil řízení, ač to nebylo nutné, či naopak řízení nepřerušil a pouze čekal na výsledek jiného řízení.⁶³ Podle Severy a Matese do této kategorie lze zařadit i prodlevy při předávání spisů mezi soudy či soudy a jinými orgány.⁶⁴

Podle Nejvyššího soudu za průtahy, které jsou způsobeny při vypracování znaleckého posudku, odpovídá stát, jelikož jde o součást činnosti státní moci. Soudy by tedy měly dohlížet na to, aby k průtahům nedocházelo. Zároveň je třeba přihlídnout k tomu, zda účastníci poskytují součinnost.⁶⁵ Domnívám se, že v dnešní době, kdy je znalců nedostatek a ti, kteří jsou, jsou nedostatečně odměňováni, bude docházet k větším a větším průtahům v řízeních. Zejména u znaleckých posudků v oboru zdravotnictví, kdy v některých případech soud na posudek čeká rok, rok a půl.

Dále pod toto kritérium lze řadit případy, kdy opakovaně docházelo k rušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost nebo pro nerespektování závazného právního názoru, nikoliv však

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2018, sp. zn. 30 Cdo 3151/2016, bod 34, 35.

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 30 Cdo 4067/2010.

⁶³ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 340, 341.

⁶⁴ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 73. Obdobně IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 306.

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 3759/2009.

situace, kdy dojde ke zrušení pro odlišný právní názor. Simon uvádí, že v odůvodnění rozhodnutí má být jasně napsáno, že je rozhodnutí rušeno právě pro nerespektování právního názoru soudu vyššího stupně, a to z důvodu rychlosti odškodňovacího řízení.⁶⁶ Případně sem lze řadit i případy neznalosti relevantních rozhodnutí soudů vyšších stupňů.⁶⁷

2.4. Význam předmětu řízení

U některých druhů soudních řízení se presumuje zvýšený význam pro žadatele. Mezi tato řízení z oblasti civilního soudnictví se řadí zejména řízení rodinněprávní, především řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, řízení o osobním stavu, o ochraně osobnosti, o náhradě újmy na zdraví či pracovněprávní řízení.⁶⁸ V případě řízení o ochraně osobnosti má podle Nejvyššího soudu zvýšený význam pouze pro žalobce.⁶⁹ Myslím si, že jde o správně nastavený přístup, jelikož nevidím důvod, proč by měl žalovaný těžit z toho, že zasahuje do osobnosti žalobce. Oproti tomu u pracovněprávního sporu má řízení zvýšený význam i pro žadatele zaměstnavatele, který v řízení vystupoval jako žalobce. Je-li předmětem sporu něco, co zasahuje do podnikatelské činnosti účastníka, a závisí-li tato podnikatelská činnost „do značné míry na řízení“, mělo by se k řízení přistupovat, jako by to byl pracovněprávní spor, tedy rychle rozhodnout a v případě odškodňování posuzovat řízení jako se zvýšeným významem.⁷⁰

Žije-li účastník v nemovitosti, které se týká předmětné soudní řízení, má toto řízení pro něj také zvýšený význam. Dále například řízení, kde účastník uplatňuje nároky podle restitučních předpisů.⁷¹ Zvýšený význam řízení se presumuje i pro osoby pokročilejšího věku.⁷² Žalovaná, v tomto případě Ministerstvo spravedlnosti, může v rámci své procesní obrany namítat, že zvýšený význam řízení pro žadatele, respektive pro žalobce, není v konkrétním případě dán.

⁶⁶ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 286.

⁶⁷ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 341, 342. Obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 1916/2010.

⁶⁸ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 342.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2016, sp. zn. 30 Cdo 3725/2014.

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2015, sp. zn. 30 Cdo 1698/2014.

⁷¹ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 73.

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012, k této problematice také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 1476/2012.

Vzhledem k okolnostem konkrétního případu může žadatel či žalobce tvrdit zvýšený význam i u jiných řízeních než výše vyjmenovaných. V tomto případě bude ale nutné, aby to nejenom tvrdil, ale i prokázal.⁷³

Některá řízení mají pro žadatele naopak snížený význam. Jako příklad je možné uvést řízení, jehož předmětem je peněžitá částka, která představuje pohledávku účastníka řízení, který s pohledávkami obchoduje.⁷⁴ Nejde-li o případ zvýšeného či sníženého významu řízení pro žadatele či sníženého, má řízení význam standardní, což neznámá, že by délka měla být jen na základě toho faktoru hodnocena jako přiměřená. Vždy bude záležet na dalších kritériích a konkrétních okolnostech posuzovaného řízení. Standardní význam řízení má například řízení kompenzační, tedy soudní řízení, podá-li žadatel žalobu k soudu po mimosoudním projednání jeho nároku.⁷⁵ Zásadně zvýšený význam nemá ani řízení o přivolení soudu k výpovědi z nájmu bytu.⁷⁶

⁷³ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 344, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 2800/2009.

⁷⁴ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 73.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 1987/2014.

⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2018, sp. zn. 30 Cdo 3802/2016.

3. Předběžné uplatnění nároku

V případě nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou civilního soudního řízení je obligatorní podmínkou předběžně uplatnit nárok u příslušného úřadu (§ 14 odst. 1, 3 OdpŠk). Tato podmínka je stanovena pouze u nároků vůči státu, a to jak u nároků plynoucích z nezákonného rozhodnutí, tak u nároků plynoucích z nesprávného úředního postupu, kdy tato podmínka byla stanovena novelou č. 106/2006 Sb.⁷⁷

Podle komentářové literatury je tento postup zvolen kvůli tomu, aby nároky byly řešeny primárně mimosoudně.⁷⁸ Pro žadatele jde o dostupnější variantu, protože předběžné projednání nároku není spojeno s poplatkovou povinností, jako tomu je od roku 2017 v případě podání žaloby.⁷⁹ Žadatel může být právně zastoupen, nicméně zákon mu nepřiznává náhradu nákladů zastoupení (§ 31 odst. 4 OdpŠk). Domnívám se, že zejména u nároků z titulu nepřiměřené délky soudního řízení bylo zákonodárcem předběžné uplatnění nároku zvoleno správně, jelikož Ministerstvo spravedlnosti obdrží přes několik tisíc žádostí ročně a v některých případech se žadatel spokojí s přiznanou částkou za nemajetkovou újmu. Mělo by jít o levnější variantu i pro samotný stát. To, že bohužel není v možnostech ministerstva projednat všechny nároky před uplynutím zákonné lhůty a žadatelé se po uplynutí lhůty obrací na soud, je věc druhá.

3.1. Kdo může nárok uplatnit

Podle zákona má právo na náhradu škody ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda (§ 13 odst. 2 OdpŠk). Z uvedeného vyplývá, že nárok může uplatnit i osoba, která nebyla účastníkem nepřiměřeně dlouhého řízení, kterým jí byla způsobena škoda, pokud škoda vznikla v příčinné souvislosti s nepřiměřenou délkou řízení. Podle Simona mají aktivní legitimaci žadatelé o odškodnění za nepřiměřenou délku řízení bez omezení.⁸⁰ Vojtek ve svém komentáři píše pouze o náhradě škody jako o majetkové újmě, která je vyjádřitelná v penězích.⁸¹ Oproti tomu Ištváněk uvádí náhradu majetkové škody a nemajetkové újmy.⁸² Obdobně se vyjadřuje i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 27. dubna 2016 pod sp. zn. 30 Cdo 2539/2015. Domnívám se, že by se mělo jednat jak o majetkovou škodu, tak nemajetkovou

⁷⁷ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s.180.

⁷⁸ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 180, obdobně IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 150.

⁷⁹ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 190.

⁸⁰ SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 172.

⁸¹ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 159.

⁸² IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 137.

újmu vzhledem k § 31a OdpŠk, kde je uvedeno, že se odškodňuje i nemajetková újma. Žadatelem může být jak fyzická osoba, tak právnická osoba.⁸³

Byla-li nemajetková újma způsobena osobě, která v nepřiměřeně dlouhém řízení vystupovala jako vedlejší účastník, není zde podle ustálené judikatury příčinná souvislost mezi vznikem újmy a nepřiměřenou délkou řízení. Podle Nejvyššího soudu „nelze vyloučit, že důsledky nesprávného úředního postupu, spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení, pociťuje nejen účastník řízení, nýbrž také vedlejší účastník. Děje se tak ale nikoli přímo, nýbrž zprostředkovaně skrze jeho hmotněprávní poměr k účastníkovi řízení. Nebýt totiž existence právního poměru k samotnému účastníkovi, újmu způsobenou nepřiměřenou délkou původního řízení by vedlejší účastník nepociťoval, neboť výsledek řízení by jeho právní postavení (tj. práva a povinnosti vyplývající z hmotného práva) nemohl nijak ovlivnit. Z toho ale vyplývá, že příčinná souvislost mezi nesprávným úředním postupem, záležejícím v nepřiměřené délce řízení, a vznikem nemajetkové újmy na straně vedlejšího účastníka je přerušena jeho právním poměrem k účastníkovi řízení, kterého podporuje, neboť od tohoto (tvrzeného) právního poměru, nikoliv od nesprávného úředního postupu, vedlejší účastník svou újmu osobně odvozuje“.⁸⁴

Názor Nejvyššího soudu v rozsudku ze dne 19. 2. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2809/2006, kdy „osobou oprávněnou uplatnit vůči státu nárok na náhradu újmy způsobené průtahy v občanském soudním řízení je i vedlejší účastník, a to i tehdy, jestliže po určitou část řízení nebyl účastníkem, avšak současně vedl jiný spor, jehož výsledek závisel na výsledku řízení, do nějž následně vstoupil“, je podle výše citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu založen na jiném skutkovém základu a náhradu nemajetkové újmy podle § 31a OdpŠk nelze zásadně takto odškodnit.⁸⁵ V posuzovaném řízení byla žalobkyně účastnicí dvou řízení, kdy v jednom řízení vystupovala jako hlavní účastník, do druhého přistoupila jako vedlejší účastník. Výsledek řízení, kde žalobkyně byla vedlejším účastníkem, byl přitom rozhodný pro řízení, kde byla hlavním účastníkem.

Nesouhlasím s přístupem, kdy vedlejší účastník nemá nárok na náhradu nemajetkové újmy, protože újmu pociťuje zprostředkovaně. Myslím si, že by bylo namístě snížit případné peněžité zadostiučinění, jako tomu je například u sdílené újmy, jelikož zde je rozdíl mezi

⁸³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 675/2011.

⁸⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2016, sp. zn. 30 Cdo 2539/2015, bod 25, (R 91/2017 civ.).

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2016, sp. zn. 30 Cdo 2539/2015, bod 26.

hlavním a vedlejším účastníkem, ale ne odepřít nárok na odškodnění. Podle mého názoru jde o obcházení dikce zákona.

3.2. Neformální projednání u příslušného úřadu

Příslušný úřad, u kterého musí žadatel nárok uplatnit, je Ministerstvo spravedlnosti (§ 6 odst. 2 písm. a) OdpŠk). Pokud žadatel podá žádost u nepříslušného úřadu, úřad sám žádost příslušnému úřadu postoupí. Podle Vojtka je zachována promlčecí lhůta, nedochází ale k prodloužení šestiměsíční lhůty, kterou zákon ukládá příslušnému úřadu k vyřízení žádosti.⁸⁶ Ohledně neprodloužení lhůty se Ištváněk vyjadřuje obdobně. Naopak podle Matese a Severy není zákonem výslovně uložena lhůta k vyřízení žádosti, nicméně uvádějí, že praxe a veřejný ochránce práv považují lhůtu v § 15 odst. 1 OdpŠk za lhůtu pariční. Pokud příslušný úřad nevydá v této lhůtě stanovisko, vystavuje se riziku toho, že žadatel věc zažaluje u soudu. V takovém případě by příslušný úřad musel hradit náklady právního zastoupení, pokud by byl ve věci neúspěšný, na což v rámci předběžného projednání žadatel nemá nárok. Dále by v případě soudního sporu musel hradit i úroky z prodlení z přiznané částky.⁸⁷ Ústavní soud ve svém nedávném usnesení uvedl, že šestiměsíční lhůta, kterou má Ministerstvo spravedlnosti k vyřízení žádosti, je zákonem stanovena výslovně.⁸⁸

Mates a Severa upozorňují, že pojmem úřad se rozumí samozřejmě úřad podle § 6 OdpŠk, nikoliv jakýkoliv státní úřad, který si žadatel vybere. V případě, že by si žadatel vybral takto nepříslušný úřad, tento úřad nemá zákonnou povinnost postoupit žádost příslušnému úřadu dle § 6 OdpŠk, a tudíž by nedošlo ke stavění lhůty podle § 35 odst. 1 OdpŠk a pravděpodobně by byl žadatelův nárok promlčen.⁸⁹ Podle mého názoru jde o zásadní mezeru v právní úpravě, kdy není důvod pro rozdílný přístup v postoupení, respektive nepostoupení žádosti. Stejně jako se může stát, že žadatel, zejména pokud není zastoupen právním zástupcem, podá žádost k jinému ministerstvu, tak může žádost podat zcela nepříslušnému úřadu, například exekutorskému úřadu, pokud mu újma vznikla nepřiměřeně dlouhou délkou exekučního řízení, a nedostane se mu spravedlivého zadostiučinění, protože na exekutorský úřad se povinnost postoupení nevztahuje.

⁸⁶ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 181, obdobně IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 151.

⁸⁷ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 139, 140.

⁸⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2022, pod sp. zn. II. ÚS 1938/22, bod 9.

⁸⁹ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 135.

Na podání, kterým žadatel uplatňuje u Ministerstva spravedlnosti svůj nárok, nejsou zákonem stanoveny formální požadavky. Z žádosti by mělo být ovšem zřejmé, kdo nárok uplatňuje, dále označené řízení, ve kterém žadatel spatřuje nesprávný úřední postup, v tomto případě tedy nepřiměřenou délku civilního soudního řízení, a v jaké výši žadatel náhradu nemajetkové újmy požaduje, respektive jakou formou satisfakci požaduje. Pokud je žadatel právně zastoupen, musí doložit plnou moc. V případě nesrozumitelné nebo nedostatečné žádosti je žadatel vyzván k doplnění. Poté, co Ministerstvo spravedlnosti žádost obdrží, zasílá žadateli, případně právnímu zástupci, dopis, ve kterém potvrzuje obdržení žádosti a ve kterém je upozorněn, že nejdéle po dobu šesti měsíců od obdržení žádosti neběží promlčecí lhůta a že poté má uplatnit svůj nárok u příslušného soudu. V případě, že by bylo vydáno stanovisko například po třech měsících od podání žádosti, tak by se lhůta stavěla pouze tyto tři měsíce, nicméně na úroky z prodlení z přiznaného peněžitého zadostiučinění by měl žadatel nárok až následující den po uvedené šestiměsíční lhůtě.⁹⁰ Podle judikatury se úroky z prodlení promlčují jako celek, tudíž den po uplynutí šestiměsíční lhůty začíná žadateli běžet tříletá promlčecí lhůta pro uplatnění úroku z prodlení.⁹¹ Jak bylo uvedeno výše, není neobvyklé, že Ministerstvo spravedlnosti nestihne žádost včas projednat, a tudíž že by žadatelův nárok mohl být promlčen. Žádosti nejsou projednávány dle data nápadu, ale zejména dle dostupnosti soudních spisů napadených řízení, které jsou Ministerstvu spravedlnosti doručovány.⁹²

V rámci předběžného projednání Ministerstvo spravedlnosti vydává stanovisko, ve kterém žadateli přizná požadovanou částku či modifikovanou částku. Může jím být také pouze konstatováno porušení práva či může být vydáno zamítavé stanovisko.⁹³ Posouzení Ministerstva spravedlnosti nicméně není závazným podkladem pro soud. Velké negativum spatřuji v tom, že žadatel proti zamítavému stanovisku nemá možnost podat opravný prostředek, jelikož se nejedná o správní řízení⁹⁴, ale jde pouze o neformální projednání. Někdo by mohl říct, že žadatel má možnost podat žalobu jako „opravný prostředek“, ale podle mého názoru tím, že ne každý žadatel je právně zastoupen, tak i přes upozornění Ministerstva spravedlnosti o stavění promlčecí lhůty nemusí žadatel pochopit, jaké právní důsledky to může mít. Zároveň se nejedná o výkon veřejné moci, takže žadatel nemůže požadovat náhradu škody

⁹⁰ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 146, 147.

⁹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, (R 96/2010 civ.).

⁹² MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 139.

⁹³ Oproti tomu například Ministerstvo vnitra v rámci předběžného projednání nároku uzavírá s žadateli dohodu o narovnání. Blíže MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 141.

⁹⁴ VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 181.

za nepřiměřenou délku tohoto neformálního řízení podle OdpŠk.⁹⁵ Žadatel může požádat o revizní stanovisko, kdy ovšem přezkoumává věc opět původní referent a je otázkou, jak často dochází k tomu, že své stanovisko přehodnotí.

3.3. Lhůta k podání žádosti a promlčení

Podle zákona vznikla-li nemajetková újma nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, neskončí promlčecí doba dříve než za šest měsíců od skončení řízení, v němž k tomuto nesprávnému úřednímu postupu došlo (§ 32 odst. 3 OdpŠk)⁹⁶. Jde o modifikaci běhu objektivní a subjektivní lhůty⁹⁷, která je specifická pro nároky pramenící z nepřiměřené délky řízení. Promlčecí lhůta nemůže uplynout dříve, než uběhne šest měsíců od skončení řízení, které bylo nepřiměřeně dlouhé.⁹⁸ Zákodárce v důvodové zprávě k zákonu č. 160/2006 Sb. uvádí, že „pokud jde o újmu vzniklou nepřiměřenou délkou řízení, v souladu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva se ve druhé větě podtrhuje význam pohledu na řízení jako na jeden celek tím, že náhradu nemajetkové újmy lze požadovat do šesti měsíců od skončení řízení, a to i tehdy, nastaly-li průtahy jen v některé z dřívějších fází řízení“.⁹⁹ Posouzení konce řízení bylo podrobně rozebráno v podkapitole 2.1.

Žadatel může žádost podat i v průběhu řízení, pokud je naprosto zjevné, že už v této fázi je délka nepřiměřeně dlouhá.¹⁰⁰ Nelze tedy přerušit kompenzační soudní řízení do skončení řízení, za které žadatel žádá odškodnění.¹⁰¹ Domnívám se, že jde o správně nastavený postup, jelikož nevidím důvod, proč by žadatel u řízení, které trvá například deset let, měl čekat, zda bude trvat další měsíc, nebo několik let.

⁹⁵ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 133.

⁹⁶ Ústavní konformita lhůty byla posuzována Ústavním soudem, nicméně dospěl k závěru, že „odchylnou úpravu otázky promlčení dovoluje specifický charakter uplatňovaného nároku, přičemž stanovená promlčecí lhůta poskytuje dostatečný časový prostor k jeho uplatnění“, blíže v usnesení Ústavního soudu ze dne 20. března 2013, sp. zn. I. ÚS 2781/2012.

⁹⁷ Zákon stále pracuje s pojmem promlčecí doba, jelikož nebyla reflektována terminologická změna, se kterou přišel nový občanský zákoník, nicméně z pohledu nového občanského zákoníku se jedná o lhůtu. SIMON. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 323.

⁹⁸ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 384.

⁹⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 160/2006 Sb., k bodu 27.

¹⁰⁰ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 160/2006 Sb., k bodu 27.

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. března 2017, sp. zn. 30 Cdo 5080/2016.

Jak bylo uvedeno v podkapitole 3.2., Ministerstvo spravedlnosti v dopisu o přijetí žádosti upozorňuje žadatele na podání žaloby k věcně a místně příslušnému soudu, aby případně nedošlo k promlčení jeho nároku, pokud mimosoudní řešení nároku trvá déle než šest měsíců od přijetí žádosti. Věcně a místně příslušným soudem je Obvodní soud pro Prahu 2, který je obecným soudem žalované, nebo soud, kde došlo ke skutečnosti, která žadateli zakládá právo na náhradu újmy [§ 9 odst. 1, § 85 odst. 5, § 87 písm. b) OSŘ].

Podle Nejvyššího soudu žadatel může podat žalobu k soudu dříve, než příslušný úřad vydá v předběžném projednání stanovisko, zejména pokud žadateli hrozí, že dojde k promlčení jeho nároku. Nejvyšší soud to dovozuje z § 14 OdpŠk, kde se píše o obligatorním uplatnění nároku žadatelem u příslušného úřadu, nikoliv že je nutné, aby příslušný úřad ve věci vydal stanovisko. Soud nesmí žalobu zamítnout jako předčasnou, ale má vyčkávat, než se k žalobě vyjádří příslušný úřad, a následně pokračovat v řízení.¹⁰² Žalovaná může navrhnout přerušení řízení do doby, než doběhne šestiměsíční lhůta. V případě rozhodování o náhradě nákladů se domnívám, že by soud měl přihlédnout k tomu, že žaloba byla podána předčasně zejména v případech, kdy žadatel podá najednou žádost i žalobu, a to i přesto, že by to odůvodnil procesní opatření. Pokud by tedy žadatel podal takto žalobu a následně by došlo ke zpětvzetí žaloby z důvodu, že žalovaná plnila, tudíž by řízení bylo zastaveno, soud by měl rozhodnout o nákladech dle § 146 odst. 2 věta první OSŘ. Zároveň tento proaktivní přístup žadatele neodpovídá zásadě hospodárnosti, kdy dochází ke zbytečnému narůstání délky kompenzačního řízení. Místo toho, aby žadatel podal žádost nejprve pouze Ministerstvu spravedlnosti, kde věc připadne jednomu referentovi, který věc posoudí a vyhotoví stanovisko, zatíží i soud, který bude muset zaslat žalované výzvu k vyjádření se k žalobě. Referent tak bude muset kromě stanoviska vypracovat i vyjádření k žalobě a dojde ke zbytečnému zdržování referenta i soude.

Pokud by došlo k promlčení nároku před Ministerstvem spravedlnosti a zároveň by se promlčení namítalo, podle Matese a Severy by mohlo jít o jednání v rozporu s dobrými mravy¹⁰³, zejména pokud by žadatel neměl právního zástupce.¹⁰⁴ S tímto názorem musím plně souhlasit, jelikož si myslím, že takový přístup není v demokratickém právním státě akceptovatelný.

¹⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 1529/2011.

¹⁰³ Dle judikatury státem uplatněná námitka promlčení zásadně není jednání v rozporu s dobrými mravy, dobrým mravům by se takové jednání přičilo, pokud by šlo o zneužití tohoto institutu na úkor účastníka, který nezavinil marné uplynutí lhůty. Bližší rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 4112/2010.

¹⁰⁴ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 140.

3.4. Výjimka z předběžného uplatnění nároku

Jak bylo uvedeno na začátku 4. kapitoly, v případě odškodnění vůči státu je zákonná podmínka¹⁰⁵ nárok předběžně uplatnit u příslušného úřadu. Pokud žadatel tuto podmínku nesplní a podá pouze žalobu k soudu, soud postupuje podle § 104 odst. 2 OSŘ, jelikož jde o odstranitelný nedostatek podmínky řízení. V případě, že nedojde k odstranění nedostatku předběžného projednání nároku, soud řízení zastaví a věc nepostupuje¹⁰⁶ Ministerstvu spravedlnosti k předběžnému projednání.¹⁰⁷ Judikatura Nejvyššího soudu však došla ke dvěma výjimkám, kdy řízení zastavovat nemusí.

První výjimkou je případ, kdy prvostupňový soud včas nezjistil, že nebyla splněna podmínka předběžného projednání nároku u příslušného úřadu, tomuto úřadu byla doručena žaloba na zaplacení peněžité satisfakce, uplynula šestiměsíční lhůta, kterou má příslušný úřad k vyřízení žádosti, nedošlo k uspokojení nároku a zároveň příslušný úřad dal najevo, že nárok uspokojovat nebude.¹⁰⁸ Podle Nejvyššího soudu by zastavení řízení a postoupení věci¹⁰⁹ příslušnému úřadu neodpovídalo zásadám rychlosti a hospodárnosti řízení a takovýto postup by byl čistě formální.¹¹⁰

Druhou výjimkou je situace, kdy žadatel podá žalobu a výše žalovaného nároku přesahuje nárok, který žadatel uplatnil v rámci předběžného projednání před příslušným úřadem, dal-li tento úřad zřejmě najevo, že žadatelův nárok nehodlá uspokojit. I v tomto případě

¹⁰⁵ Vojtek uvádí, že není zcela jasné, zda jde o hmotněprávní podmínku řízení, procesněprávní podmínku, anebo o požadavek sui generis. Nicméně je dle něj zcela jasné, že nejde o hmotněprávní podmínku úspěšnosti žaloby. Blíže VOJTEK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 181, 182.

¹⁰⁶ V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011 je uveden názor, že nebyl-li nárok žalobce předběžně projednán, mělo by dojít k zastavení řízení a postoupení věci Ministerstvu spravedlnosti. Nicméně Nejvyšší soud se k tomuto závěru vyjádřil v rozsudku ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2013, kdy toto vyvrátil s tím, že předběžné uplatnění nároku u ministerstva není řízením a není to neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, tudíž tento postup není správný.

¹⁰⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2013, (C 13947), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. června 2009, sp. zn. 25 Cdo 1891/2007, (R 11/2010 civ.).

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 25 Cdo 737/2008, Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2013.

¹⁰⁹ Zde Nejvyšší soud uvádí postoupení věci, domnívám se, že je to z toho důvodu, že jde o starší judikaturu, která byla překonána usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2014.

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 25 Cdo 737/2008.

by zastavení řízení v části, která byla žalována nad rámec uplatněného nároku, neodpovídalo výše uvedeným zásadám.¹¹¹

Pokud by tedy nešlo o výše uvedené výjimky a nedošlo k odstranění nedostatku procesní podmínky, soud by měl správně řízení zastavit. V případě, že by se žalobce po výzvě soudu obrátil na Ministerstvo spravedlnosti a předběžně nárok u něj uplatnil, soud by měl rozhodnout o přerušení řízení. Pokud by tak neučinil, zatížil by kompenzační řízení průtahem. Rozhodně ale nesmí dojít k tomu, aby soud zamítl žalobu jen kvůli tomu, že žadatel nepodal žádost k předběžnému projednání nároku u příslušného úřadu.¹¹²

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2013.

¹¹² SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci*. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 349.

4. Formy odškodnění nemajetkové újmy

Podle § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., může být žadateli přiznána nemajetková újma, aniž by mu musela být nepřiměřenou délkou řízení způsobena škoda. Dále je uvedena subsidiární forma náhrady nemajetkové újmy v penězích, neboť zákon v první větě ve druhém odstavci stanoví, že „zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možné nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující“. Zákon v tomto paragrafu uvádí, že pokud nárok na nemajetkovou újmu vznikl v důsledku nepřiměřené délky řízení, tak se přihlíží ke konkrétním okolnostem případu, které jsou vyjmenovány demonstrativně, zejména k celkové délce řízení, složitosti řízení, jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, k postupu orgánů veřejné moci během řízení a konečně k významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 OdpŠk).

Z uvedeného paragrafu vyplývají formy satisfakce. Základní formou by mělo být konstatování porušení práva.¹¹³ Další formou je nahrazení nemajetkové újmy jinak, což se uplatňuje primárně v rámci trestního řízení, kdy soud promítne nepřiměřenou délku řízení do výroku o trestu tím, že zmírní ukládaný trest. Případně se může nemajetková újma nahradit omluvou. Subsidiární forma satisfakce je peněžité zadostiučinění.

Nicméně v praxi se jedná spíše o výjimečné případy, kdy tomu tak skutečně je, a nejčastěji se přiznává a má přiznávat právě peněžité odškodnění.¹¹⁴ Podle Nejvyššího soudu by se měl na výše uvedený paragraf aplikovat § 153 odst. 2 OSŘ, dle kterého by měl být § 31a OdpŠk vykládán jako způsob vypořádání vztahů mezi účastníky, a soud by měl být vázán pořadím určeným v tomto paragrafu při rozhodování o formě satisfakce, kdy zároveň posoudí přiměřenost jím rozhodnuté formy.¹¹⁵

Podle § 153 odst. 2 OSŘ „soud může překročit návrhy účastníků a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se domáhají, jen tehdy, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky“. V případě sporného řízení, za které je řízení o náhradě škody dle OdpŠk považováno, se jedná o prolomení zásady vázanosti soudu petitum žaloby. Tato zásada je prolomena z toho důvodu, že pokud by soud byl vázán žalobním návrhem, tak

¹¹³ Obdobně § 2951 odst. 2 NOZ: Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. OdpŠk je lex specialis k NOZ.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 763/2009.

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29. června 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010.

by mohlo dojít ke kolizi s kogentní hmotněprávní normou v případě nedodržení způsobu vypořádání vztahu mezi účastníky podle jiného právního předpisu, v našem případě podle § 31a OdpŠk.¹¹⁶

Soud musí ale dodržet to, že nelze žalobci přiznat subsidiární formu satisfakce, pokud požadoval pouze základní, a že nelze přiznat vyšší peněžité zadostiučinění, než bylo požadováno v žalobním návrhu.¹¹⁷ Bude-li žalobce požadovat pouze konstatování porušení práva jako základní formu satisfakce, soud buď konstatuje porušení práva, nebo žalobu zamítne. Nelze tedy konstatovat porušení práva a k tomu žadateli přiznat peněžité zadostiučinění.

Konstatování porušení práva je dostačující, byl-li uplatněn žadatelem či žalobcem nárok na peněžité zadostiučinění za nemajetkovou újmu a nežádá-li konstatování porušení práva, nicméně okolnosti daného případu neopravňují příslušný orgán peněžitou satisfakci přiznat. Například pokud řízení trvalo 14 let, z toho 10 let byl spis ztracen, což se považuje za nesprávný úřední postup, avšak celých těch 10 let se žadatel či žalobce o řízení nezajímal. Došlo sice k nesprávnému úřednímu postupu v podobě nepřiměřené délky řízení, ale zásadně pro žadatele či žalobce klesl význam řízení.

Judikatura vyžaduje, aby v případě řízení před soudem soud v rozsudku výslovně uvedl, které konkrétní právo bylo nepřiměřenou délkou porušeno.¹¹⁸ Na orgán, který je příslušný k předběžnému projednání nároku, takové požadavky neklade, nicméně podle Ištvánka „není žádný důvod, proč by tyto požadavky nemělo splňovat i stanovisko příslušného úřadu v rámci předběžného projednání nároku“.¹¹⁹ Oproti tomu Bičák se vyjadřuje s větší mírou jistoty, kdy uvádí, že „to samozřejmě platí i pro stanovisko příslušného úřadu v rámci předběžného projednání“.¹²⁰ Podle Nejvyššího soudu je možné, aby civilní soud, který projednává žalobu podanou žadatelem po uplatnění nároku v rámci předběžného projednání, konstatoval porušení práva, aniž by ho konstatoval příslušný orgán podle § 6 zákona OdpŠk.¹²¹

¹¹⁶ ŠKÁROVÁ, Marta a kol. In: ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou - 4. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2009* [online databáze]. Praha: Linde, 2009, aktualizováno k 1.9.2009. [cit. 10. března 2022]. Dostupné z: databáze app.codexis.cz.

¹¹⁷ ŠULÁKOVÁ, Martina. In: KOLBA, Jan, ŠULÁKOVÁ, Martina. *Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci*. Praha: Leges, 2014, s. 184.

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 30 Cdo 4411/2010.

¹¹⁹ IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 291.

¹²⁰ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 292.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009.

Pokud bude žalobce požadovat peněžité zadostiučinění, soud může rozhodnout tak, že shledá-li délku soudního řízení jako nepřiměřenou, ale zároveň s ohledem na okolnosti případu rozhodne, že peněžité satisfakce není namístě, konstatuje porušení práva. Výrok o přiznání peněžité satisfakce bude v tomto případě zamítavý. Shledá-li soud, že je požadované peněžité zadostiučinění namístě, přizná žalobci částku, která bude odpovídat konkrétní věci, nicméně maximální výše bude ta, kterou žalobce v žalobě požadoval. Ve výroku bude uvedeno, kolik peněz soud žadateli přiznává, a pokud přizná méně, než žalobce požadoval, tak v té zbývající částce bude žaloba zamítnuta.

Dle Nejvyššího soudu je nezbytné, aby v odůvodnění rozhodnutí, kterým je peněžité odškodnění přiznáno, bylo konstatováno i porušení práva.¹²² Plní-li žalovaná peněžité zadostiučinění opožděně, tedy poté, co po uplynutí šestiměsíční lhůtě podá žalobce žalobu, soud řízení zastaví, vezme-li žalobce žalobu zpět, případně částečně zastaví, přiznala-li žalovaná nižší peněžité zadostiučinění, než žadatel požadoval, a půjde-li tedy o částečné zpětvzetí žaloby. Pokud by ji nevzal zpět a soud by plnění od žalované považoval za adekvátní, musel by žalobu zamítnout. Procesní neúspěšnost žalobce by se projevila na náhradě nákladů řízení. Náklady řízení jsou v této oblasti řešeny specificky. Je-li žalobci přiznáno přiměřené zadostiučinění v jakékoliv formě, soud přizná žalobci náklady dle § 142 odst. 1 OSŘ, a to i přesto, pokud žádal například peněžité plnění, ale soud pouze konstatoval porušení práva, nebo pokud nebyla přiznána plná výše, kterou žalobce v žalobě požadoval.¹²³ Dle judikatury je možné ve sporech o peněžitou satisfakci uzavírat mimosoudní dohody o vypořádání nároku, soudní smír nebo vydávat rozsudky pro uznání.¹²⁴

Požadoval-li by žalobce omluvu, není tento projev, kterým veřejná moc uznává svoji chybu, konstatováním porušení práva, a z toho důvodu může dojít k omluvě vedle konstatování porušení práva či vedle poskytnutí peněžitého zadostiučinění, je-li to nezbytné k tomu, aby zadostiučinění bylo přiměřené.¹²⁵ Je však nutné, aby žalobce tuto formu zadostiučinění požadoval. Není možné, aby došlo k satisfakci formou omluvy, pokud nebyla uvedena v žalobě.¹²⁶ Pokud příslušný orgán omluvu vysloví, a přesto žadatel podá žalobu, tak není vyloučeno, aby soud žalobci poskytl omluvu, jestliže rozhodne, že příslušný orgán formuloval

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010.

¹²³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, (č. 40 / 2014 Sb. rozh. civ.)

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2009, sp. zn. 25 Cdo 2462/2009.

¹²⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 (č. 52/2012 Sb. rozh. civ.).

¹²⁶ BIČÁK, *Odpovědnost za škodu...*, s. 310.

omluvu tak, že nedošlo k vystižení účelu přiměřeného zadostiučinění. V případě, že soud dojde k závěru, že omluvou došlo k vystižení podstaty přiměřené satisfakce, žalobu zamítne. Takto soud postupuje, i pokud jde o konstatování porušení práva.¹²⁷ Obdobně se vyjadřuje Ištváněk, který uvádí, že v případě konstatování porušení práva příslušným orgánem v rámci předběžného projednání nároku, za které se příslušný orgán omluvil, soud žalobu zamítne, dojde-li k závěru, že takto poskytnutá forma zadostiučinění je přiměřená.¹²⁸

V případě tzv. eventuálního petitu není dle rozhodnutí Nejvyššího soudu důvodné o něm rozhodovat, pokud bylo vyhověno primárnímu petitu. V tomto konkrétním sporu žalobce požadoval jako primární formu zadostiučinění peněžitou satisfakci. V případě nevyhovění tomuto nároku požadoval eventuálně zadostiučinění formou omluvy. Soud žalobci přiznal satisfakci formou konstatování porušení práva, jelikož peněžité zadostiučinění nebylo dle soudu namístě, čímž postupoval podle výše uvedeného § 31a odst. 2 OdpŠk v souvislosti s § 153 odst. 2 OSŘ, o tzv. eventuálním petitu tedy rozhodováno nebylo.¹²⁹ Se závěrem Nejvyššího soudu se plně ztotožňuji, jelikož odvolací soud postupoval při rozhodování o primárním petitu dle zákona a judikatury, takže nepřiznání peněžitého zadostiučinění a zvolení přiměřené satisfakce formou konstatování práva se mi jeví v rámci tohoto petitu jako správné. Není tedy nutné přistupovat k rozhodování o tzv. eventuálním petitu.

Pro určení formy či výše zadostiučinění je nezbytné, aby přiznaná satisfakce byla přiměřená, což znamená, že by pro žadatele či žalobce mělo jít o způsobilou nápravu vzhledem ke skutkovému stavu v konkrétním případě.¹³⁰

Zákonodárce do zákona OdpŠk vtělil § 31a novelou č. 160/2006 Sb., neboť bylo nezbytné vnitrostátní úpravou reagovat na článek 13 Úmluvy, kde je uvedeno, že „každý, jehož práva a svobody přiznané touto Úmluvou byly porušeny, musí mít účinné právní prostředky nápravy před národním orgánem, i když se porušení dopustily osoby při plnění úředních povinností“.¹³¹

¹²⁷ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 292–293.

¹²⁸ IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 292.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2013, sp. zn. 30 Cdo 2053/2012.

¹³⁰ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 295.

¹³¹ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 286–287.

4.1. Konstatování porušení práva a omluva

Jak bylo uvedeno výše, konstatování porušení práva by mělo být dle zákona základní formou kompenzace a peněžité zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení by mělo být přiznáváno pouze subsidiárně. Zákonem není stanoveno, kdo může konstatovat porušení práva, proto dle komentářové literatury může ke konstatování dojít jak v řízení, za které je požadována satisfakce, tak i následně v předběžném projednání nároku či po podané žalobě před soudem.¹³²

Příkladem, kdy soud pouze konstatoval porušení práva, je případ Berlin proti Lucembursku, který byl projednáván před ESLP.¹³³ V tomto případě měl stěžovatel utrpět nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou rozvodového řízení, nicméně se svým chováním na délce řízení významně podílel, soudem mu byl vytkán zejména nedostatek náležité péče¹³⁴. Vhodnou formou satisfakce zde bylo tedy pouze konstatování porušení práva.¹³⁵

V jednom rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval tím, kdy je možné jako formu zadostiučinění zvolit pouze konstatování práva, pokud je žadatelem či žalobcem tzv. sudič. „Předpokladem poskytnutí zadostiučinění ve formě konstatování porušení práva z důvodu litigiózního chování poškozeného však je, že jde skutečně o sudiče. Aby šlo o litigiózní (sudičské) jednání, musí být splněny dvě podmínky. Zaprvé musí být počet žalob podávaných jednou osobou mimořádně vysoký (v řádu desítek či stovek za relevantní časové období). Zadruhé většina těchto žalob musí být neúspěšná (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2018, sp. zn. 30 Cdo 2531/2016)“.¹³⁶

S těmito rozhodnutími musím souhlasit, jelikož v rámci rozvodového řízení, a zejména při majetkovém vypořádání, dochází mnohdy k až bizarním situacím, kdy se manželé, respektive bývalí manželé nemohou dohodnout například na tom, kdo si nechá vybavení kuchyně, nebo neposkytují soudu dostatečnou součinnost, aby se pomstili druhé straně. A proto nevidím důvod, proč by měli být tito žadatelé odškodněni peněžitou formou za nepřiměřeně dlouhé řízení, když k němu došlo i kvůli jejich chování. Stejný názor mám i v případě litigiózního chování, kdy si myslím, že je namístě nepřiznávat peněžitou satisfakci žadatelům,

¹³² BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 291.

¹³³ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.).

¹³⁴ Evropský soud pro lidská práva: rozsudek soudu čtvrté sekce ze dne 15. 7. 2003, *Berlin proti Lucembursku*, č. 44978/98.

¹³⁵ Obdobně Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 40/2009.

¹³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 2018, sp. zn. 30 Cdo 2622/2018, bod 24.

kteří tímto chováním zatěžují české soudnictví a pak ještě požadují odškodnit za to, že řízení, která vedou, jsou nepřiměřeně dlouhá.

Nejvyšší soud se v rozsudku pod sp. zn. 30 Cdo 674/2020 přiklonil k tomu, že by mělo zásadně docházet k peněžité formě zadostiučinění i v případě, že význam řízení pro žadatele či žalobce je snížený (nikoli nepatrný). Forma konstatování porušení práva je vhodná tam, kde se doba řízení nemohla negativně projevit v psychické sféře žadatele či žalobce.¹³⁷ Obdobně se vyjádřil ve svém nálezu Ústavní soud, dle kterého je možné konstatovat porušení práva, pokud jsou k tomu dány výjimečné okolnosti. V opačném případě by došlo k porušení práva náhradou škody.¹³⁸

Další formou satisfakce může být také omluva za porušení práva. Omluvu může vyslovit jak orgán, před kterým došlo k nepřiměřené délce řízení, tak orgán, který o žádosti na přiměřené zadostiučinění rozhoduje v předběžném projednání nároku. Podá-li žadatel následně žalobu, tak omluvu může poskytnout i soud.

4.2. Peněžité zadostiučinění

V případě poskytování peněžitého zadostiučinění příslušný orgán podle § 6 OdpŠk nebo následně soud nestanovuje satisfakci podle nějaké paušální částky, nýbrž přihlíží k demonstrativně vyjmenovaným kritériím v § 31a odst. 3 výše uvedeného zákona. Současně tyto orgány při vypočítávání výše satisfakce postupují podle sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.), které jim dává univerzální výklad těchto kritérií a které odráží rozhodovací praxi ESLP. Dále musí být při rozhodování zohledněna jak judikatura národních soudů, tak právě i ESLP.¹³⁹

Přiznaná výše peněžitého zadostiučinění by tedy měla odpovídat standardům dle ESLP, nicméně to neznamena, že by nebylo možné přiznat nižší částku, než kterou by přiznal ESLP, pokud částka bude přiměřená. Takový výsledek je možný, bude-li satisfakce přiznána rozhodnutím, které bude v souladu s právní tradicí konkrétního členského státu, bude vydáno rychle, bez průtahů a bude dostatečně odůvodněno. Současně se v něm má odrážet hladina životní úrovně tohoto daného členského státu.¹⁴⁰ Podle Matese a Severy považuje ESLP jako přiměřenou satisfakci takovou, která dosahuje zhruba poloviny částky, již by poskytl stěžovateli

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2020, sp. zn. 30 Cdo 674/2020.

¹³⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 10. listopadu 2020, sp. zn. IV. ÚS 2058/20.

¹³⁹ IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 294, 296.

¹⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 20. května 2009, sp. zn. 25 Cdo 1145/2009.

sám ESLP.¹⁴¹ Kolba uvádí, že jako přiměřená je uznávána satisfakce, která dosahuje alespoň 45 % výše částky, jež by stěžovateli poskytl ESLP.¹⁴² Nejvyšší soud se v této souvislosti vyjadřuje tak, že není možné, aby žadatelé či žalobci argumentovali při stanovení výše peněžitého zadostiučinění tím, kolik by jim bylo přiznáno před ESLP a zda jsou tyto dvě částky k sobě v poměru, neboť při sjednocování judikatury Nejvyšší soud vycházel z judikatury ESLP.¹⁴³

Podle judikatury orgány, které poskytují přiměřené zadostiučinění, nepřihlíží při stanovení výše satisfakce k tomu, jak nepřiměřeně dlouhé řízení pro žadatele dopadlo.¹⁴⁴ Rozhodne-li orgán poskytující přiměřené zadostiučinění, že žadateli či následně žalobci vznikla nepřiměřenou délkou řízení nemajetková újma, poskytne satisfakci za celé řízení, nikoliv pouze za tu část, kde došlo k průtahům. Pro přiznání peněžitého zadostiučinění není ani důležité, zda řízení stále pokračuje nebo zda bylo meritorně skončeno.¹⁴⁵ V případě, že se poskytuje přiměřené zadostiučinění za stále trvající řízení, odškodní orgán žadatele takovou částkou, která odpovídá výši přiměřené satisfakce ke dni projednání žádosti. Poté může být žadatel odškodněn i za zbylou délku řízení, přičemž je při rozhodování o výši zadostiučinění přihlíženo k tomu, kolik již bylo žadateli poskytnuto.

Poskytované přiměřené zadostiučinění je vypočteno ve výši násobku délky posuzovaného řízení, která je vyjádřena v letech nebo měsících, a základní částky za rok trvání řízení.¹⁴⁶ Nejvyšším soudem byla tato základní částka určena v rozmezí 15.000 Kč až 20.000 Kč¹⁴⁷, kdy 15.000 Kč za jeden rok řízení je poskytováno zásadně u řízení trvajících do deseti let a poté každý rok řízení navíc je zohledněn v této základní částce. Pokud by tedy bylo

¹⁴¹ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 114.

¹⁴² KOLBA, Jan. In: KOLBA, Jan, ŠULÁKOVÁ, Martina. *Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci*. Praha: Leges, 2014, s. 100.

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 384/2012.

¹⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 4739/2009.

¹⁴⁵ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 115.

¹⁴⁶ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 116.

¹⁴⁷ Nejvyšší soud vycházel z judikatury ESLP, zejména z rozsudku velkého senátu v případě Apicella proti Itálii, kde byla stanovena základní částka ve výši 1.000 až 1.500 EUR za jeden rok trvání řízení. Základní částka v České republice je tedy nižší, než kterou by přiznal ESLP, ale odpovídá požadavku, že by měla být ve výši alespoň 45 % částky, která by byla přiznána v konkrétním případě právě ESLP. Blíže KOLBA, Jan, ŠULÁKOVÁ, Martina. *Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci*. Praha: Leges, 2014, s. 100, 101.

řízení, které trvalo 13 let, tak základní výše za jeden rok řízení by měla být 18.000 Kč.¹⁴⁸ V případě, že řízení bude delší než 15 let, základní výše za jeden rok trvání řízení bude stále 20.000 Kč, protože se jedná o výši maximální.¹⁴⁹ Pokud bylo řízení extrémně dlouhé z důvodu složitosti řízení a jednání poškozeného, přičemž tyto okolnosti se nepřičítají k tíži státu, je dle Nejvyššího soudu možné, aby základní částka za jeden rok řízení byla stanovena na 15.000 Kč.¹⁵⁰ Dále bylo judikováno, že za první dva roky řízení má být přiznána pouze polovina základní částky, neboť každé soudní řízení musí nějakou dobu trvat. Tento postup sledává Bičák jako nelogický a v rozporu s § 31a odst. 3 písm. a) OdpŠk, jelikož dle něj ze sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu nevyplývá, že by Nejvyšší soud paušálně považoval řízení trvajících dva roky jako přiměřené a delší řízení jako nepřiměřené.¹⁵¹ Ištváněk v této souvislosti uvádí pouze, že „pro účely vypořádání se s touto problematikou tak Nejvyšší soud pokládá za rozumné, jestliže první dva roky řízení (resp. prvních 24 měsíců) budou ohodnoceny částkou o polovinu nižší, než jsou částky uvedené výše; tedy 15.000 Kč až 20.000 Kč za první dva roky řízení dohromady (za jeden rok pak 7.500 Kč až 10.000 Kč)“.¹⁵² Základní vypočtená částka může být dále procentuálně modifikována.¹⁵³

4.2.1. Modifikace peněžitého zadostiučinění

V zákoně ani ve sjednocujícím stanovisku Nejvyššího soudu nelze nalézt přesný postup, o kolik procent peněžité zadostiučinění lze snížit nebo zvýšit. Nejvyšší soud se k této problematice vyjadřoval tak, že „při posuzování přiměřenosti délky řízení a stanovení případného zadostiučinění v případě porušení práva na projednání věci v přiměřené době je nutno se vyvarovat mechanické aplikace práva s touhou po dosažení matematicky přesného výsledku. Nelze totiž zapomínat, že jde v těchto případech o posouzení vzniku nemajetkové újmy na straně poškozeného, tedy o posouzení kategorie objektivně jen obtížně zjistitelné a zcela jistě nespočítatelné“.¹⁵⁴ Dle mého názoru se ale jedná o zásadní nedostatek právní

¹⁴⁸ Nejde však o pravidlo, ale spíše o úzus. Lze se setkat s tím, že někteří soudci počítají základní částku 16.000 Kč u řízení, která trvají 11 let a 12 let, částku 17.000 Kč u řízení, která trvají 13 let a 14 let atd. Nicméně částka 20.000 Kč by vždy měla být ta maximální.

¹⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 1320/2011.

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. 30 Cdo 3799/2016.

¹⁵¹ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 318.

¹⁵² IŠTVÁNEK. *Zákon o odpovědnosti za škodu...*, s. 300.

¹⁵³ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 117.

¹⁵⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 30 Cdo 4539/2011.

úpravy, který v demokratickém právním státě neposkytuje žadatelům či žalovaným dostatečnou právní jistotu.

Při modifikaci může pomoci judikatura a tzv. „Manuál Kanceláře vládního zmocněnce“.¹⁵⁵ Tento manuál není právním předpisem a není tedy ani právně závazný, jde pouze o názor vládního zmocněnce, jak postupovat při výkladu zákona OdpŠk, jelikož po přijetí již výše uvedené novely č. 160/2006 Sb. zde nebyla judikatura, která by poskytovala vodítko, jak neurčité právní pojmy v novelizovaném zákoně vykládat. Nicméně v judikatuře Nejvyššího soudu se odráží inspirace tímto manuálem, tudíž je možné z něj také vycházet.¹⁵⁶

Rozhodovací praxe ale není zdaleka tak konstantní, aby bylo možné určit, jak v konkrétním případě bude rozhodnuto. Stanoviska Ministerstva spravedlnosti nejsou volně přístupná, takže ani z nich není pro žadatele reálné získat představu, jak v jejich případě bude rozhodnuto. Částečně je možné vyzorovat z rozsudků soudů prvního a druhého stupně, jak soudy k modifikaci přistupují, nicméně i v rámci jednotlivých soudů není modifikace jednotná. Nejvyšší soud zpravidla neupravuje konkrétní procentní modifikace, což vyplývá i z toho, že v rámci dovolání se soud zabývá primárně právními otázkami a výkladem § 31a odst. 3 OdpŠk, přičemž pro stanovení formy a výše satisfakce je zásadně soud prvního stupně. Přiznanou výši peněžitého zadostiučinění se odvolací soud zabývá, je-li v důsledku nesprávného vyložení výše uvedeného paragrafu přiznaná satisfakce zcela zjevně nepřiměřená.¹⁵⁷

Podle manuálu může být peněžité zadostiučinění sníženo o 20 %, pokud byla věc do jisté míry skutkově nebo právně složitá. V případě velmi složitě věci může být satisfakce snížena o 40 %. Podílel-li se žadatel na délce řízení částečně, snižuje se podle manuálu částka o 20 %, pokud se žadatel podílel na délce řízení významně, snižuje se satisfakce o 40 %. Bylo-li řízení vedeno na třech stupních soudní soustavy, základní částka se snižuje o 20 %, v případě čtyř stupňů soudní soustavy se sníží o 40 %. Pokud měla věc pro žadatele malý význam, je možné snížit základní částku až o 50 %.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění zákona č. 160/2006 Sb., na případy odškodňování průtahů v řízení, Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, květen 2006.

¹⁵⁶ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 66, 117.

¹⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 4995/2009.

¹⁵⁸ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 117, 118.

Naopak zvýšit základní částku o 20 % může příslušný orgán v případě banálního řízení. Dále o 20 % je možné zvýšit částku, pokud žadateli nelze za jeho chování ve vztahu k délce řízení nic vytknout. V případě, že řízení bylo vedeno pouze na jednom stupni soudní soustavy, může být zvýšeno peněžité zadostiučinění také o 20 %. Pokud mělo řízení pro žadatele velký význam, je možné základní zadostiučinění zvýšit až o 50 %.¹⁵⁹

Podle Nejvyššího soudu by neměla celková modifikace přesáhnout 50 %, a to z toho důvodu, aby újma, kterou žadatel utrpěl, byla odškodněna částkou újmě přiměřenou. Tento postup by měl platit obecně, v konkrétních případech jsou možné výjimky.¹⁶⁰ V praxi se pohybuje procentuální modifikace pro kritéria složitosti řízení, stupňů soudní soustavy a podílu stěžovatele v rozmezí -40 % až +40 %. V rámci kritéria významu řízení pro žadatele je v rozmezí -50 % až +50 %.

Z rozhodovací praxe soudů lze zhruba vyzorovat možné modifikace. Konkrétněji se složitost snižuje v rozmezí 10 % až 20 %¹⁶¹, nad 20 % se zpravidla snižuje základní částka v případech, kdy v řízení dochází k opakovaným znaleckým posudkům, také když řízení trvalo minimálně 7 let a více.¹⁶² Trvá-li řízení extrémně dlouho, například 20 let a více, dochází v rámci kritéria složitosti ke snížení zadostiučinění nad 30 %.¹⁶³ Složitost může být právní, procesní nebo skutková.

V rámci kritéria stupňů soudní soustavy, resp. četnosti rozhodování, se v praxi pohybuje snížení satisfakce v rozmezí 5 % až 15 %, zpravidla ne víc než 20 %.¹⁶⁴ Pokud bylo rozhodováno na třech nebo více než stupních soudní soustavy, dochází obvykle k modifikaci zadostiučinění o 15 %.¹⁶⁵, někdy může být sníženo i o 20 %.¹⁶⁶ K dalšímu snížení základní

¹⁵⁹ MATES, SEVERA. *Odpovědnost státu...*, s. 117.

¹⁶⁰ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.).

¹⁶¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. prosince 2017, sp. zn. 21 Co 376/2016.

¹⁶² Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. prosince 2020, sp. zn. 45 C 167/2019, bod 21, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 16. prosince 2020, sp. zn. 18 C 61/2020, bod 18, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. ledna 2021, sp. zn. 22 C 91/2020, bod 17, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. října 2020, sp. zn. 31 C 48/2020.

¹⁶³ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. listopadu 2020, sp. zn. 31 C 67/2019, bod 25.

¹⁶⁴ Nicméně v rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. února 2021, sp. zn. 91 Co 226/2019, bod 17, odvolací soud přistoupil ke snížení v rámci kritéria stupňů soudní soustavy o 30 %.

¹⁶⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 31 C 37/2020, bod 21, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. února 2021, sp. zn. 47 C 100/2020, bod 21.

¹⁶⁶ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. ledna 2021, sp. zn. 22 C 306/2014, bod 53.

částky může dojít v případě kritéria podílu stěžovatele na délce řízení. Dá-li se jeho jednání hodnotit jako obstrukční, například když žádá opakovaně o osvobození od soudních poplatků, namítá často podjatost, neposkytuje soudu dostatečnou součinnost nebo podává vadná podání, částka se zpravidla snižuje o 5 % až 15 %.¹⁶⁷

K modifikaci základní částky, kdy odškodňující orgán přistupuje ke zvýšení, dochází v rámci kritéria postupu soudu, například pokud došlo k opakovaným průtahům v rámci řízení, soud nerespektoval názor soudu vyššího stupně soudní soustavy nebo dochází-li k opakovanému rušení rozhodnutí pro nepřezkoumatelnost a dále v případě, že řízení bylo v převážné části vedeno před věcně nepřislušným soudem.¹⁶⁸ Podle Nejvyššího soudu „jde o to, zda příslušný orgán v reakci na vzniklé procesní situace či v souvislosti s chováním účastníků využil či využíval všech jemu dostupných procesních prostředků, aby mohl rozhodnout ve věci v co nejkratším možném čase, a to při zachování zákonem předepsaných procesních postupů“.¹⁶⁹ Obvykle dochází ke zvýšení satisfakce o 10 % až 20 %.¹⁷⁰ Při odůvodňování výpočtu přiznaného peněžitého zadostiučinění se toto kritérium řadí pod kritérium četnosti rozhodování. Pokud by se snižovalo v rámci kritéria četnosti rozhodování soudu o 15 %, a zároveň by ze strany soudu docházelo k opakovaným průtahům, za což by bylo peněžité zadostiučinění zvýšeno o 10 %, ve výsledku by v rámci kritéria četnosti rozhodování byla satisfakce snížena o 5 %.

U kritéria významu řízení pro žadatele dochází ke snižování i zvyšování peněžité satisfakce. V případě řízení, které se týkalo náhrady škody na zdraví, žaloby na ochranu osobnosti, péče soudu o nezletilé nebo určení vlastnictví k nemovitosti, kde žadatel žije, se zvyšuje zpravidla o 10 % až 20 %.¹⁷¹ Řízení o vypořádání společného jmění manželů nemá

¹⁶⁷ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 4. února 2021, sp. zn. 26 C 46/2020, bod 10, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. listopadu 2021, sp. zn. 45 C 210/2019, bod 18.

¹⁶⁸ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. prosince 2017, sp. zn. 21 Co 376/2016.

¹⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2015, sp. zn. 30 Cdo 2352/2014.

¹⁷⁰ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 31 C 37/2020, bod 24, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. února 2021, sp. zn. 47 C 100/2020, bod 24, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 12. února 2021, sp. zn. 22 C 196/2020, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. října 2020, sp. zn. 31 C 48/2020, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. listopadu 2020, sp. zn. 31 C 67/2019, bod 25.

¹⁷¹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 2. února 2021, sp. zn. 45 C 184/2019, bod 20, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. ledna 2021, sp. zn. 22 C 91/2020, bod 17, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 31. července 2020, sp. zn. 22 C 29/2020, bod 13, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze

zvýšený význam, tudíž by k modifikaci za toto kritérium nedošlo. Naopak dochází ke zvýšení peněžitého zadostiučinění z důvodu zvýšeného významu, pokud je žadatelem či žalobcem osoba výrazně pokročilého věku. Judikatura za tento věk považuje minimálně 75 let, zároveň je nutno přihlédnout ke zdravotnímu stavu konkrétního žadatele či žalobce a ke konkrétním okolnostem posuzovaného řízení.¹⁷² Podle Nejvyššího soudu „význam předmětu řízení není neměnnou veličinou, ale v průběhu řízení může dojít k jeho snížení, nebo naopak zvýšení“.¹⁷³

Ke snížení peněžitého zadostiučinění dochází také z důvodu tzv. sdílené újmy. Této problematice se věnoval Nejvyšší soud ve svém sjednocujícím stanovisku, kde uvedl, že „v případě řízení, v němž vystupovalo více účastníků žádajících náhradu nemajetkové újmy za jeho nepřiměřenou délku, je možno podle okolností částku odškodnění náležející každému z nich přiměřeně snížit oproti částce, jež by byla poškozenému přiznána v případě, že by se řízení na jedné straně účastnil sám“.¹⁷⁴ Ke snižování peněžitého zadostiučinění za toto kritérium by nemělo docházet paušálně, nýbrž je třeba, aby se přihlíželo ke konkrétním okolnostem daného případu.¹⁷⁵ Podle Nejvyššího soudu by se mělo při posuzování přihlížet k tomu, „zda se posuzované řízení ze své podstaty může dotýkat většího počtu osob z důvodu objektivní kumulace nároků relativně samostatných společníků procesně organizovaných v samostatném společenství ve společném řízení (přičemž právě takto organizované společenství jim nabízí jisté rozprostření sdílených subjektivních dopadů vedení sporu), či zda se jedná o standardní kontradiktorní spor dvou stran s četnějším účastenstvím v jedné či obou z nich (kde každý ze společníků může pociťovat vedení sporu, jako by jej vedl sám)“.¹⁷⁶ Dle mého názoru je tato úvaha Nejvyššího soudu správná, protože například v dědickém řízení je namístě snižovat

dne 28. května 2021, sp. zn. 46 C 241/2020, bod 22, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. února 2021, sp. zn. 91 Co 226/2019, bod 17.

¹⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012, k této problematice také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 1476/2012, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. září 2020, sp. zn. 37 C 73/2019, bod 15, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2020, sp. zn. 30 Cdo 3680/2019, bod 19.

¹⁷³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 3331/2011.

¹⁷⁴ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.), bod 8.

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2922/2012.

¹⁷⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011.

peněžité zadostiučinění právě proto, že mezi dědici může dojít k rozprostření sdílených subjektivních dopadů vedení sporu. V praxi dochází ke snižování satisfakce o 5 % až 25 %.¹⁷⁷

Podle judikatury za situace, kdy namísto zemřelého účastníka vstoupí do řízení podle § 107 OSŘ v nerozlučném společenství dědicové účastníka, by neměla výše přiznaného peněžitého zadostiučinění v souhrnu převyšovat výši částky, která by náležela zemřelému účastníkovi. Pokud by do řízení vstoupili tři dědicové a zemřelému účastníkovi by náležela peněžitá satisfakce ve výši 90.000 Kč, každý dědic by mohl být odškodněn částkou maximálně 30.000 Kč. To platí ohledně části řízení, kdy byl účastníkem pouze procesní předchůdce dědiců. Ta část řízení, kde jsou účastníky řízení již dědicové, se odškodní podle výše uvedených pravidel, kdy bude potřeba přistoupit ke snížení zadostiučinění za sdílenou újmu.¹⁷⁸

Pro shrnutí je možné uvést příklad výpočtu pro řízení, které trvalo sedm let, bylo do určité míry skutkově i právně složité, bylo provedeno širší dokazování prostřednictvím znaleckých posudků a bylo rozhodováno na třech stupních soudní soustavy, na každém stupni dvakrát, a před Ústavním soudem. Základní částka za sedm let trvající řízení bude 90.000 Kč. Základní částka bude snížena celkem o 35 %, a to o 20 % z důvodu složitosti řízení a 15 % za stupně soudní soustavy, tedy o 31.500 Kč. Přiznané peněžité zadostiučinění bude ve výši 58.500 Kč.

Podle Nejvyššího soudu by v rozhodnutích soudů mělo být odůvodněno, z jaké základní částky soud vycházel. Tato částka by měla být vynásobena celkovou délkou řízení v letech či měsících a současně by mělo být uvedeno, zda peněžitá satisfakce byla snížena či zvýšena podle demonstrativně stanovených kritérií.¹⁷⁹ Zároveň by podle judikatury mělo zásadně docházet k limitaci přiznané částky výši částky, která je předmětem posuzovaného řízení, jelikož morální újma má odpovídat tomu, co je pro žadatele či žalobce v sázce.¹⁸⁰ Později se

¹⁷⁷ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. dubna 2011, sp. zn. 15 C 231/2020, bod 6, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 7. prosince 2021, sp. zn. 45 C 78/2019, bod 23, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. listopadu 2021, sp. zn. 45 C 210/2019, bod 18, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. února 2021, sp. zn. 47 C 100/2020, bod 22, rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. září 2020, sp. zn. 37 C 73/2019, bod 15.

¹⁷⁸ BIČÁK. *Odpovědnost za škodu...*, s. 330, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 3945/2014, Rc 30/2018.

¹⁷⁹ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.), bod 9, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 4590/2010, také náleží Ústavního soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. I. ÚS 3016/11, bod 23.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2012, sp. zn. 30 Cdo 3412/2011.

Nejvyšší soud ve své judikatuře vyjádřil tak, že k tomuto postupu nemají soudy přistupovat automaticky, ale vždy posuzovat dané řízení individuálně. Limitace by měla být prostředkem k tomu, aby nedocházelo k přiznávání nepřiměřené peněžité satisfakce.¹⁸¹ V posledních měsících začíná v praxi docházet k tomu, že namísto limitace příslušný úřad přistupuje ke snížení peněžité částky za význam. Podle mého názoru je namístě, aby k limitaci peněžitého zadostiučinění docházelo, protože nevidím důvod, proč by žadatelé či později žalobci měli být odškodňováni zadostiučiněním v řádech desetitisíců či statisíců, když předmětem řízení byla například žaloba o zaplacení 25.000 Kč. To ovšem za předpokladu, že řízení bylo nepřiměřeně dlouhé, nikoliv extrémně nepřiměřeně dlouhé. Tam si myslím, že je správné tento postup neaplikovat, protože extrémně dlouhé řízení je pro účastníka psychicky náročné, i kdyby předmětem řízení byla právě částka 25.000 Kč.

Podá-li žadatel žalobu po uplynutí šestiměsíční lhůty, kterou má příslušný orgán k předběžnému projednání nároku, a nebyla-li peněžítá satisfakce žadateli příslušným orgánem vyplacena, má žalobce nárok na zákonný úrok z prodlení, který mu náleží ode dne následujícího po uplynutí výše uvedené lhůty.¹⁸²

Nejvyšší soud již mnohokrát řešil vliv inflace na přiznané peněžité zadostiučinění, přičemž je konstantě judikováno, že inflace nemá vliv na přiměřenost výše peněžité satisfakce¹⁸³, a zároveň i podle nedávného rozhodnutí Nejvyššího soudu „přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nezakládá ani otázka potřeby valorizace částek odškodnění nemajetkové újmy za jeden rok trvání nepřiměřeně dlouhého řízení vyčíslených ve Stanovisku, kterou dovolatel odůvodňuje poukazem na podstatnou změnu životní úrovně společnosti, inflaci či požadavek přiměřenosti zadostiučinění, neboť ani při řešení této otázky se odvolací soud od ustálené judikatury dovolacího soudu neodchýlil, vyšel-li ze základní částky zadostiučinění ve výši 15 000 Kč za první dva roky řízení a dále za každý následující rok trvání posuzovaného řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2019, sp. zn. 30 Cdo 3171/2018 ve vztahu k inflaci, nebo usnesení ze dne 26. 9. 2019, sp. zn. 30 Cdo 1153/2019 ve vztahu ke změně životní úrovně)“.¹⁸⁴

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2017, sp. zn. 30 Cdo 1162/2017.

¹⁸² BIČÁK. Odpovědnost za škodu..., s. 319.

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2019, sp. zn. 30 Cdo 3171/2018, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2020, sp. zn. 30 Cdo 1433/2020, bod 21, usnesení Ústavního soudu ze dne 17. srpna 2011, sp. zn. III.ÚS 1303/21, bod 43.

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2022, sp. zn. 30 Cdo 2361/2021.

Závěrem je nutno dodat, že je třeba, aby výše peněžité satisfakce byla spravedlivá, přičemž dle Nejvyššího soudu „za spravedlivou je přitom třeba považovat takovou náhradu, která umožní poškozenému napravit důsledky nesprávného úředního postupu a procesní subjekt se tak přestane považovat za poškozeného“.¹⁸⁵ Osobně si myslím, že tento požadavek Nejvyššího soudu, který je kladen na kompenzační řízení, je správný, nicméně poněkud těžko naplnitelný. Žadatelé či žalobci o přiměřené zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení často vycházejí ze sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu a z manuálu vládního zmocněnce, na základě kterých si vypočtou požadovanou satisfakci několikrát vyšší, než je reálné jim přiznat, tudíž pokud očekává částku kolem 250.000 Kč a z důvodu modifikace je výsledná částka například 70.000 Kč, tak se domnívám, že se žadatel či žalobce stále bude považovat za poškozeného, zejména i s ohledem na fakt, že inflace se na výši peněžitého zadostiučinění neprojevuje.

4.3. Právnícké osoby

I v rámci odpovědnosti státu za nepřiměřenou délku řízení má zpravidla vliv to, zda je žadatelem právnícká osoba nebo fyzická osoba, nicméně dle Nejvyššího soudu nemusí být peněžité satisfakce v jejich případě vždy nižší jen proto, že se jedná o právníckou osobu. Přiměřená satisfakce by se měla poskytovat například politickým stranám, jiným sdružením nebo obchodním společnostem. Nemajetková újma se poskytuje fyzickým osobám jako kompenzace morální újmy, což si lze u právnícké osoby těžko představit. Nejvyšší soud v této problematice vycházel z judikatury ESLP, kdy je potřeba při peněžitém odškodňování právníckých osob za nemajetkovou újmu přihlížet k jiným okolnostem, konkrétně u obchodních společností k jejich pověsti, k nejistotě v plánování či například k rozkolu ve vedení společnosti, dále také, i když v nižší míře, k úzkostem a potížím způsobených členům společnosti.¹⁸⁶ V případě politické strany nebo hnutí je možné přihlížet zejména k tomu faktoru, že nepřiměřenou délkou řízení dojde k znevýhodnění subjektu v politické soutěži.¹⁸⁷

Podle judikatury Nejvyššího soudu by mělo právníckým osobám náležet stejné zadostiučinění jako fyzickým osobám, pokud by se od toho soudy chtěly v konkrétním případě odchýlit, tak to musí být řádně odůvodněno. Nelze říct, že řízení má pro žadatele či žalobce

¹⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 3269/2009.

¹⁸⁶ Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.), bod 7.

¹⁸⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 1076/2009.

nižší význam jen kvůli tomu, že se jedná o právnickou osobu.¹⁸⁸ Podle Bičáka by právnické osoby měly prokazovat, jak se nepřiměřená délka řízení projevila na jejich pověsti, obtížích při plánování apod. Nestačí to dle něj pouze tvrdit, jelikož zřejmě není důvod pro presumování vzniku těchto skutečností.¹⁸⁹ Dle praxe stačí tvrdit demonstrativně vyjmenovaná kritéria v § 31a odst. 3 OdpŠk, jiná kritéria by již právnická osoba musela prokazovat. V případě tvrzení zvýšeného významu řízení by právnická osoba nemusela prokazovat, že pro ni měla zvýšený význam řízení, která se dle judikatury za taková řízení považují (z civilních řízení např. pracovněprávní spory, spory na ochranu osobnosti), v jiných řízeních by musela zvýšený význam tvrdit. Dále z judikatury vyplývá, že by nemělo docházet k navýšení peněžité satisfakce o částku, kterou by právnická osoba měla následně odvést jako daň z příjmu právnických osob.¹⁹⁰

S judikaturou souhlasím v tom, že je rozhodně třeba náležitě odůvodnit, k jakým okolnostem soud při modifikaci výše peněžitého zadostiučinění přihlédl, ale zároveň si myslím, že zpravidla by k tomu snížení docházet mělo, jelikož už z podstaty právnické osoby není možné, aby újmu pocítovala stejně jako fyzická osoba, i pokud by se přihlédlo k jiným faktorům. Zejména u akciových společností, které mají roční obraty v řádech miliard, se domnívám, že by mělo z důvodu sníženého významu dojít ke snížení satisfakce například u řízení, kde by tato společnost vystupovala jako žalobkyně z titulu nájemní či kupní smlouvy.

¹⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 2782/2015, dále také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 3326/2009.

¹⁸⁹ BIČÁK, *Odpovědnost za škodu...*, s. 327.

¹⁹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2015, sp. zn. 30 Cdo 1290/2014.

5. Odškodňování v praxi

V závěrečné kapitole své diplomové práce bych chtěla ukázat na konkrétních datech z Ministerstva spravedlnosti a výstupu Nejvyššího kontrolního úřadu, jak je v praxi odškodňování za nepřiměřenou délku řízení využíváno, a zároveň demonstrovat na reálných číslech některá tvrzení z předchozích kapitol. Chtěla bych například ukázat, kolik milionů korun bylo žadatelům vyplaceno v průběhu zkoumaných let či zda bývají žádosti vyřizovány v zákonné lhůtě.

5.1. Statistická data z Ministerstva spravedlnosti

V této podkapitole bych chtěla uvést konkrétní data z odboru odškodňování na Ministerstvu spravedlnosti. V prvních dvou tabulkách jde o souhrnnou statistiku náhrady škody, tudíž jde o žádosti jak z oddělení nepřiměřené doby řízení, kam napadnou žádosti z titulu nepřiměřené délky civilního soudního řízení, trestního řízení i správního soudnictví, tak i z oddělení náhrady škody vzniklé v řízení trestním a civilním, kam napadnou například žádosti z titulu nezákonného rozhodnutí, nezákonného stíhání apod.

Nejprve bych na tabulce č.1 chtěla ukázat, kolik žádostí ročně celý odbor obdrží v rámci předběžného projednání nároku na náhradu škody, kolik jich stihne za uvedený rok vyřídit a jak. Lze vidět, že z vymezeného období nejvíce žádosti přišlo v roce 2014. V roce 2017 a 2018 bylo vyřízeno více žádostí, než bylo obdrženo, tudíž došlo k vyřízení i žádostí z předchozích let. Dále z dat vyplývá, že úspěšnost žadatelů v průběhu uvedených let stoupá.

Tabulka č. 1: Mimosoudní agenda náhrady škody v letech 2014 až 2020

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Podáno žádostí	3917	3629	3761	3511	3590	3354	3466
Vyřízeno žádostí	3630	2836	2958	3765	3842	2964	3197
Vyhověno zcela	264	250	269	284	379	236	270
Vyhověno zčásti	1095	913	1012	1116	1133	978	1152
Nevyhověno	2271	1673	1677	2365	2330	1750	1775
Proplacené odškodnění v milionech Kč	97,769	94,366	98,404	110,395	134,479	100,261	116,322

Úspěšnost žadatelů	37,4 %	41 %	43,3 %	37,1 %	39,3 %	40,9 %	44,4 %
---------------------------	--------	------	--------	--------	--------	--------	--------

Zdroj¹⁹¹

Tabulka č. 2 naopak zobrazuje soudní agendu náhrady škody dle zákona OdpŠk. Pokud porovnáme obě tabulky, tak vidíme, že každý žadatel žalobu nepodává. Ze statistiky vyplývá, že žalobci jsou zcela úspěšní se svojí žalobou pouze v několika desítkách případů. Částečně úspěšní žalobci jsou i ti, kterým byly soudem přiznány pouze úroky z prodlení z peněžitého zadostiučinění, jímž byli odškodněni v rámci mimosoudního projednání. Pod jinak ukončená řízení můžeme zařadit řízení, která byla zastavena, a to i pokud byla zastavena z důvodu zpětvzetí žaloby, kdy žalovaná plnila pozdě.

Tabulka č. 2: Soudní agenda náhrady škody v letech 2014 až 2020

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Napadlé žaloby	2011	2164	2359	2685	2000	2250	2174
Ukončené soudní spory	1824	1827	2030	1739	2433	1987	1864
Žaloba zamítnuta/ukončení řízení jinak	1474	1504	1616	1270	1777	1405	1307
Zcela úspěšný žalobce	38	38	45	43	71	49	30
Částečně úspěšný žalobce	312	281	358	408	585	529	521
Proplacené částky v milionech Kč	87,34	52,725	48,766	65,034	232,745	83,343	62,298
Úspěšnost žalobců	19,1 %	17,4 %	19,8 %	25,9 %	26,9 %	29 %	29,5 %

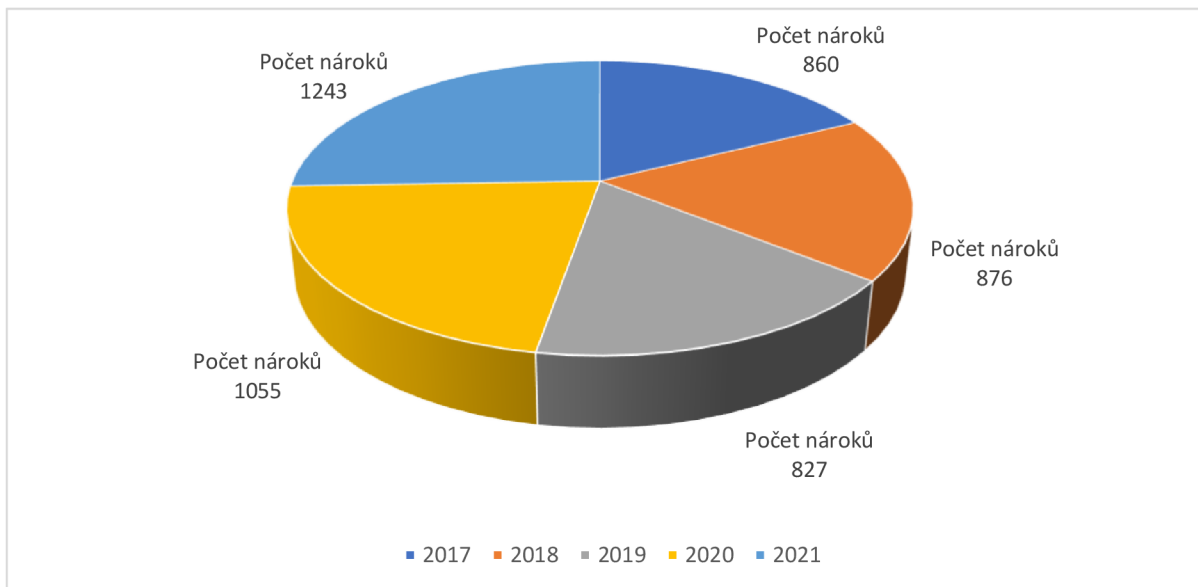
Zdroj¹⁹²

¹⁹¹ Data poskytnutá ředitelem odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

¹⁹² Data poskytnutá ředitelem odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

Z grafu č. 1 je vidět, kolika nárokům z titulu nepřiměřené délky civilního soudního řízení bylo v uvedených letech vyplaceno peněžité zadostiučinění. Z grafu vyplývá, že v posledním roce bylo peněžitou satisfakcí odškodněno nejvíc nároků za posledních pět let.

Graf č. 1: Statistika vyplaceného odškodnění z titulu nepřiměřené délky civilního soudního řízení v letech 2017 až 2021

Zdroj¹⁹³

5.2. Kontrolní závěr z kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu

V říjnu 2022 Nejvyšší kontrolní úřad (dále jen „NKÚ“) vydal kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ, ve kterém se zabýval tím, kolik peněz bylo vyplaceno v letech 2016 až 2021 Ministerstvem spravedlnosti v rámci předběžného projednání nároku vyplývajícího z nezákonného rozhodnutí či nesprávného úředního postupu, tedy i z nepřiměřené délky řízení.¹⁹⁴

Ministerstvo spravedlnosti v uvedených letech zpracovalo celkem 20.424 žádostí a odškodnilo žadatele v celkové částce 1,6 miliard Kč. NKÚ zjistil, že 49 % žádostí bylo vypořádáno po uplynutí zákonné šestiměsíční lhůty. Důvodem by mělo být zejména to, že nebylo sledováno dodržení zákonné lhůty, agenda byla značně zatížená nevyřízenými žádostmi z předchozích let a docházelo k pozdnímu provedení prvního úkonu v rámci předběžného

¹⁹³ Data poskytnutá ředitelem odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

¹⁹⁴ Kontrolní závěr z kontrolní akce 21/38. Peněžní prostředky státu vynakládané na odškodňování [online]. Dostupné z <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21038.pdf>.

projednání. Ministerstvo spravedlnosti provedlo první úkon až po uplynutí této lhůty ve 35 % případů z kontrolovaného vzorku 278 spisů, z toho u 88 spisů byl první úkon proveden až po podání žaloby. Z celkového počtu 457 kontrolovaných vzorků bylo 278 vypořádáno mimosoudně, 179 soudně. Podle kontrolní zprávy bylo nevhodně vynaloženo 703.000 Kč na úroky z prodlení a náklady soudního řízení z důvodu vyřízení žádosti až po uplynutí zákonné lhůty. Z kontrolovaného vzorku bylo 37 % žádostí vyřízeno do 100 dnů od prvního úkonu ve věci.¹⁹⁵

Z kontrolovaného vzorku spisů bylo v zákonné lhůtě vypořádáno 25 % žádostí z titulu nepřiměřené délky řízení, po uplynutí zákonné lhůty 17 % žádostí. NKÚ bohužel konkrétně neuvádí, zda se jedná o civilní, trestní či správní soudní řízení.¹⁹⁶

¹⁹⁵ Kontrolní závěr z kontrolní akce 21/38. Peněžní prostředky státu vynakládané na odškodňování [online]. Dostupné z <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21038.pdf>.

¹⁹⁶ Kontrolní závěr z kontrolní akce 21/38. Peněžní prostředky státu vynakládané na odškodňování [online]. Dostupné z <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21038.pdf>.

Závěr

V diplomové práci jsem se zaměřila na odškodňování nepřiměřené délky civilního soudního řízení. Má-li stát za nepřiměřenou délku řízení odpovídat, je třeba, aby byly kumulativně splněny tři předpoklady. Prvním předpokladem je nepřiměřená délka řízení, která je zákonodárcem uvedena v demonstrativním výčtu příkladů nesprávného úředního postupu. Dále musí vzniknout žadateli nemajetková újma. Není třeba, aby došlo zároveň ke vzniku majetkové škody. Třetím předpokladem je, že nepřiměřená délka řízení musí být v příčinné souvislosti se vznikem nemajetkové újmy.

Vyskytne-li se v soudním řízení průtah, automaticky to neznamena, že celková délka bude hodnocena jako nepřiměřená. Není stanovena žádná konkrétní délka řízení, která je hodnocena jako ještě přiměřená či již jako nepřiměřená. K posouzení přiměřenosti řízení mohou být nápomocná kritéria, která jsou v zákoně OdpŠk stanovena demonstrativně. Jde o kritérium složitosti řízení, chování žadatele v rámci posuzovaného řízení, postupu soudu a významu řízení pro žadatele. Tato kritéria je potřeba posuzovat v souvislosti s kritériem celkové délky řízení.

Podle zákona může žádat přiměřené zadostiučinění každý, komu nepřiměřenou délkou řízení vznikla škoda, respektive nemajetková újma. Nicméně dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu tento nárok nevzniká vedlejším účastníkovi, jelikož nejistotu ohledně výsledku řízení pocítuje prostřednictvím hlavního účastníka, a tudíž chybí příčinná souvislost mezi nepřiměřenou délkou řízení a vznikem újmy. S judikaturou nesouhlasím, myslím si, že by podle dikce zákona vedlejší účastník měl mít také nárok na odškodnění. Vzhledem k jeho postavení v řízení bych se přiklonila k procentuálnímu snížení peněžitého zadostiučinění než k úplnému odepření nároku.

Nárok je potřeba předběžně uplatnit u příslušného orgánu, v případě nepřiměřené délky civilního soudního řízení je tímto orgánem Ministerstvo spravedlnosti. Jde o neformální projednání, na které se nepoužije správní řád. Proti stanovisku nelze podat opravný prostředek, je možné pouze zažádat o přezkumné stanovisko. Mimosoudní projednání žádosti je obligatorním krokem před podáním žaloby, avšak judikatura dospěla ke dvěma výjimkám z tohoto požadavku. K uplatnění nároku zákon stanovuje promlčecí lhůtu, která neuplyne dříve než za šest měsíců od skončení posuzovaného řízení. Nicméně v některých případech začíná lhůta běžet i dříve.

Zákon OdpŠk stanovuje formy odškodnění. Žadatele lze subsidiárně odškodnit peněžitým zadostiučiněním, nelze-li ho odškodnit formou konstatování porušení práva

či omluvou, žádá-li o ni. Podle judikatury by však na prvním místě měla být peněžité satisfakce. Nejsou stanoveny žádné paušální částky, které by se za konkrétně dlouhé řízení přiznávaly. Vždy je nutné každé řízení posuzovat individuálně. Nejvyšší soud dovodil, že by za každý rok řízení měla náležet žadateli částka v rozmezí 15.000 Kč až 20.000 Kč. Za první dva roky náleží žadateli polovina této základní částky, jelikož každé řízení nějakou dobu trvá. Inflace podle konstantní judikatury není zohledňována.

Vypočtenou peněžitou satisfakci, která je součinem let a základní částky, je možné procentuálně modifikovat. Peněžité odškodnění je možné snižovat či zvyšovat podle okolností daného případu. Nicméně nikde není stanoveno, kolik procent se za jaká kritéria snižuje či zvyšuje. Vzhledem k veřejné nepřístupnosti stanovisek Ministerstva spravedlnosti jsem modifikace hledala v rozhodnutích soudů prvního, případně druhého stupně. Dovolací soud se zásadně výši peněžitého zadostiučinění nezabývá.

Ze statistických dat z let 2014 až 2020 Ministerstva spravedlnosti, konkrétně z odboru odškodňování, jehož agendou je právě i posuzování nepřiměřené délky řízení v rámci předběžného projednání nároku, je patrné například to, že v rámci celého odboru odškodňování jsou žadatelé se svými nároky stále úspěšnější a že ne každý žadatel se následně obrací na soud. V případě nepřiměřené délky civilního soudního řízení v období od roku 2017 až 2021 roste počet nároků, za které bylo přiznáno peněžité zadostiučinění.

Ze závěrů kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu, která probíhala na Ministerstvu spravedlnosti, bylo zjištěno, že z kontrolního vzorku bylo vyřízeno 49 % žádostí po uplynutí šestiměsíční lhůty. Dále závěry uvádějí, že došlo k vynaložení 703.000 Kč na náklady řízení a úroky z prodlení kvůli pozdě vyřízeným žádostem, kdy žadatelé následně vzali žaloby zpět. Otázkou do budoucna zůstává, zda Ministerstvo spravedlnosti bude reagovat adekvátními kroky tak, aby k tomu nadále nedocházelo.

V diplomové práci jsem došla k těmto závěrům:

- 1) Není stanovena žádná konkrétní délka řízení, která by byla považována za přiměřenou či již nepřiměřenou. Řízení je vždy třeba posuzovat individuálně vzhledem k okolnostem posuzovaného řízení.
- 2) Nárok na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky řízení může dle zákona uplatnit kdokoliv, komu vznikla nepřiměřenou délkou nemajetková újma. Nicméně v případě nároku vedlejšího účastníka chybí příčinná souvislost mezi vznikem újmy a nepřiměřenou délkou řízení, jelikož nejistotu ohledně výsledku řízení pociťuje skrz hlavního účastníka.

- 3) K předběžnému projednání nároku na odškodnění nepřiměřeně dlouhého civilního soudního řízení je příslušné Ministerstvo spravedlnosti. Řízení je neformální, neuplatní se na něj správní řád. K projednání žádosti je zákonem stanovena šestiměsíční lhůta, po kterou neběží promlčecí lhůta. Proti stanovisku Ministerstva spravedlnosti není opravný prostředek, žadatel může zažádat o revizní stanovisko či podat žalobu.
- 4) Mezi formy odškodnění nepřiměřené délky civilního soudního řízení se řadí konstatování porušení práva, omluva a peněžité zadostiučinění. Zásadně by mělo docházet k peněžité satisfakci. Výše vždy záleží na konkrétních okolnostech posuzovaného řízení, není tedy stanovena žádná paušální částka. Peněžité zadostiučinění může být procentuálně modifikováno. V praxi díky tomu dochází k individuálně stanovené výši přiměřeného zadostiučinění.

Seznam literatury

Monografie

- HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání.* [online databáze]. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s. [cit. 19. března 2023]. Dostupné z: databáze beck-online.cz.
- IŠTVÁNEK, František a kol. *Zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Komentář. 2. vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2020, 412 s.
- KOLBA, Jan, ŠULÁKOVÁ, Martina. *Nemajetková újma způsobená protiprávním výkonem veřejné moci.* Praha: Leges, 2014, 204 s.
- MATES, Pavel, SEVERA, Jakub. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci.* Praha: Leges, 2014, 176 s.
- VOJTEK, Petr, BIČÁK, Vít. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. Komentář. 4. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, 439 s.
- SIMON, Pavel. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci.* Praha: C.H. Beck, 2019, 414 s.
- ŠKÁROVÁ, Marta a kol. *Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou - 4. aktualizované vydání podle stavu k 1. 9. 2009* [online databáze]. Praha: Linde, 2009, aktualizováno k 1.9.2009. [cit. 10. března 2022]. Dostupné z: databáze app.codexis.cz.

Právní předpisy

- Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod publikovaná pod č. 209/1992 Sb., ve znění Protokolu č. 11, publikovaném pod č. 243/1998 Sb.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 23. února 2021, sp. zn. I. ÚS 1154/20.
- Nález Ústavního soudu ze dne 10. listopadu 2020, sp. zn. IV. ÚS 2058/20.
- Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. I. ÚS 3016/11.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2022, pod sp. zn. II. ÚS 1938/22.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. března 2013, sp. zn. I. ÚS 2781/2012.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 17. srpna 2011, sp. zn. III.ÚS 1303/21.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2016, sp. zn. 30 Cdo 520/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 30 Cdo 958/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna. 2016, sp. zn. 30 Cdo 4387/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 3466/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2009, sp. zn. 25 Cdo 2991/2009, (C 7828).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 1613/2019.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2021, sp. zn. 30 Cdo 267/2021.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2018, sp. zn. 30 Cdo 3175/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. prosince 2016, sp. zn. 30 Cdo 24/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 725/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 3320/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2019, sp. zn. 30 Cdo 1724/2017.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. srpna 2017, sp. zn. 30 Cdo 3968/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 2303/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2016, sp. zn. 30 Cdo 2780/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. února 2019, sp. zn. 30 Cdo 320/2018.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2018, sp. zn. 30 Cdo 2208/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. ledna 2016, sp. zn. 30 Cdo 954/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. července 2011, sp. zn. 30 Cdo 1021/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 2138/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. srpna 2017, sp. zn. 30 Cdo 3175/2015.

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2018, sp. zn. 30 Cdo 3151/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2011, sp. zn. 30 Cdo 4067/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 3759/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2010, sp. zn. 30 Cdo 4815/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 1916/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2016, sp. zn. 30 Cdo 3725/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2015, sp. zn. 30 Cdo 1698/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 2800/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. září 2018, sp. zn. 30 Cdo 3802/2016.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2011, sp. zn. 30 Cdo 675/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2016, sp. zn. 30 Cdo 2539/2015, bod 25, (R 91/2017 civ.).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2010, sp. zn. 31 Cdo 4291/2009, (R 96/2010 civ.).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 1529/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 4112/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. dubna 2012, sp. zn. 30 Cdo 727/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 3226/2013, (C 13947).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. června 2010, sp. zn. 25 Cdo 737/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 2010, sp. zn. 30 Cdo 763/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 29. června 2011, sp. zn. 30 Cdo 1684/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2012, sp. zn. 30 Cdo 4411/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 2742/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 2357/2010 (č. 52/2012 Sb. rozh. civ.).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. prosince 2018, sp. zn. 30 Cdo 2622/2018.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. listopadu 2020, sp. zn. 30 Cdo 674/2020.

- Rozsudek Nejvyššího soud ze dne 20. května 2009, sp. zn. 25 Cdo 1145/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 384/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 4739/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2011, sp. zn. 30 Cdo 1320/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 30 Cdo 4539/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2011, sp. zn. 30 Cdo 1076/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2015, sp. zn. 30 Cdo 2352/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 1476/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. září 2015, sp. zn. 30 Cdo 1290/2014.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 3269/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 2782/2015.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2020, sp. zn. 30 Cdo 3680/2019.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 3331/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. ledna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2922/2012.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. prosince 2010, sp. zn. 30 Cdo 3326/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. října 2016, sp. zn. 30 Cdo 3945/2014, (Rc 30/2018).
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 4590/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2012, sp. zn. 30 Cdo 3412/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. října 2017, sp. zn. 30 Cdo 1162/2017.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2020, sp. zn. 30 Cdo 1433/2020.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. listopadu 2011, sp. zn. 28 Cdo 4231/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. května 2011, sp. zn. 28 Cdo 4560/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 30 Cdo 1987/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. března 2017, sp. zn. 30 Cdo 5080/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. května 2014, sp. zn. 30 Cdo 2707/2013, (č. 40 / 2014 Sb. rozh. civ.).

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2009, sp. zn. 25 Cdo 2462/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 40/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. března 2013, sp. zn. 30 Cdo 2053/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. ledna 2022, sp. zn. 30 Cdo 2361/2021.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. února 2017, sp. zn. 30 Cdo 3799/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2011, sp. zn. 30 Cdo 4995/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2019, sp. zn. 30 Cdo 3171/2018.
- Sjednocující stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, (č. 58/2011 Sb. rozh. civ.).
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. prosince 2017, sp. zn. 21 Co 376/2016.
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. února 2021, sp. zn. 91 Co 226/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. prosince 2020, sp. zn. 45 C 167/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 16. prosince 2020, sp. zn. 18 C 61/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. ledna 2021, sp. zn. 22 C 91/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. října 2020, sp. zn. 31 C 48/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. listopadu 2020, sp. zn. 31 C 67/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 11. prosince 2020, sp. zn. 31 C 37/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. února 2021, sp. zn. 47 C 100/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 29. ledna 2021, sp. zn. 22 C 306/2014.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 4. února 2021, sp. zn. 26 C 46/2020.

- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. listopadu 2021, sp. zn. 45 C 210/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 12. února 2021, sp. zn. 22 C 196/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. listopadu 2020, sp. zn. 31 C 67/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 2. února 2021, sp. zn. 45 C 184/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. ledna 2021, sp. zn. 22 C 91/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 31. července 2020, sp. zn. 22 C 29/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 28. května 2021, sp. zn. 46 C 241/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 24. září 2020, sp. zn. 37 C 73/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 22. dubna 2011, sp. zn. 15 C 231/2020.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 7. prosince 2021, sp. zn. 45 C 78/2019.
- Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 19. listopadu 2021, sp. zn. 45 C 210/2019.

Ostatní

- Manuál pro aplikaci zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění zákona č. 160/2006 Sb., na případy odškodňování průtahů v řízení, Kancelář vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva, květen 2006
- Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 160/2006 Sb.
- Data poskytnutá ředitelem odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti.

- Kontrolní závěr z kontrolní akce 21/38. Peněžní prostředky státu vynakládané na odškodňování [online]. Dostupné z <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21038.pdf>.

Shrnutí

Diplomová práce je zaměřena na náhradu nemajetkové újmy, která vznikla v důsledku nepřiměřené délky civilního soudního řízení. Zabývá se posouzením přiměřenosti, respektive nepřiměřenosti délky řízení, uplatněním nároku u příslušného úřadu a s tím souvisejícími otázkami. Stěžejním zaměřením této práce je způsob stanovení přiměřeného zadostiučinění. Práce je doplněna o statistická data z odboru odškodňování Ministerstva spravedlnosti a závěry z kontrolní akce Nejvyššího kontrolního úřadu, která na Ministerstvu spravedlnosti proběhla. Při zpracování diplomové práce byla využita metoda analýzy a bylo vycházeno primárně ze zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu, komentářové literatury k tomuto zákonu a judikatury k předmětné problematice.

Klíčová slova

nemajetková újma, nepřiměřená délka řízení, odškodnění, odpovědnost státu za škodu

Abstract

The diploma thesis is focused on compensation for non-pecuniary damage caused by the excessive length of civil proceedings. It deals with the assessment of the non-excessive or excessive length of the proceedings, filing a request to the appropriate authority and related issues. The main focus of this work is the method of determining appropriate compensation. The work is supplemented by statistical data from the Compensation Department of the Ministry of Justice and the conclusions of the audit of the Supreme Audit Office, which took place at the Ministry of Justice. The analysis method was used in the preparation of the thesis and was based primarily on Act No. 82/1998 Coll., the commentary literature on this Act and case law on the subject.

Key words

non-pecuniary damage, the excessive length of civil proceedings, compensation, liability of state